

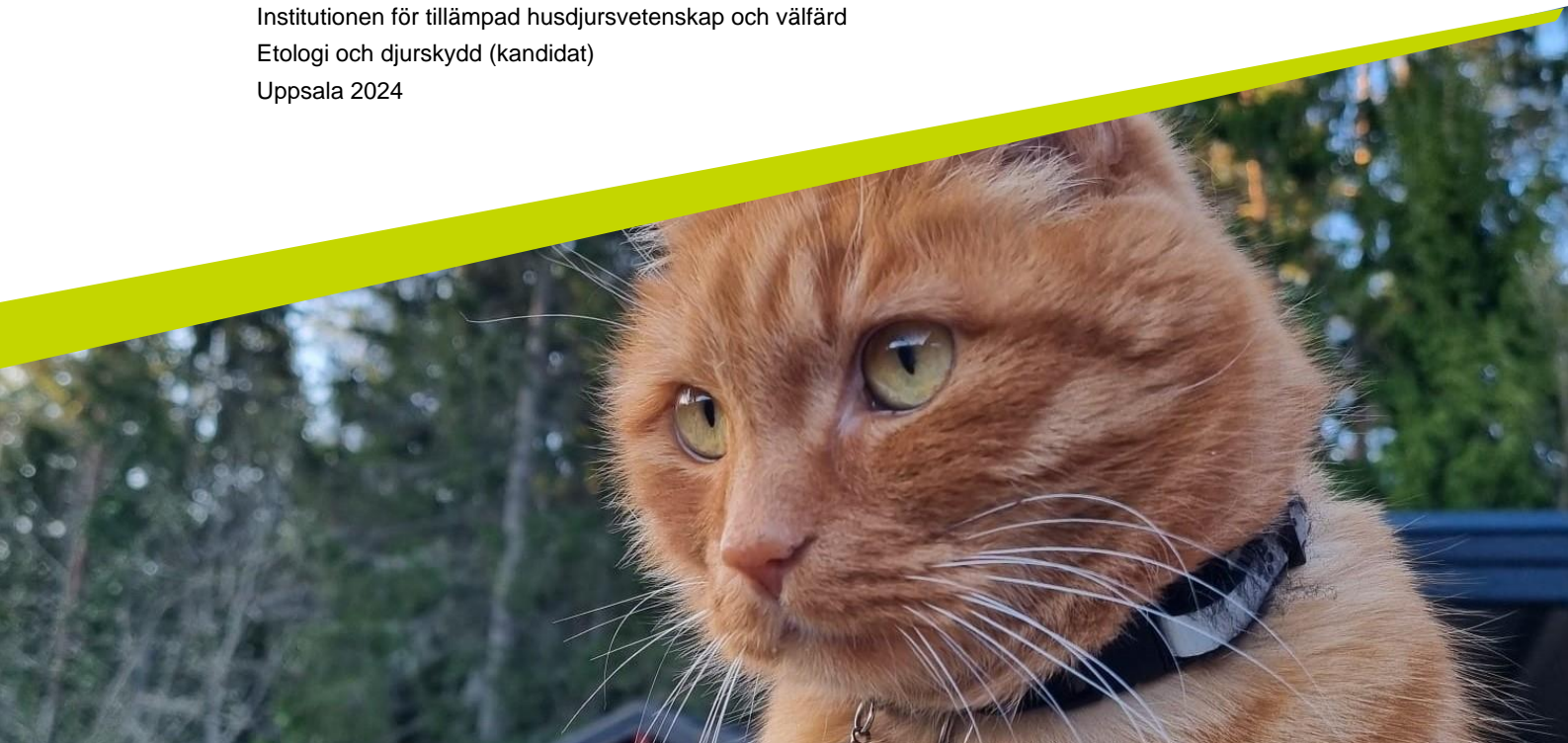
Sveriges Naturbruksgymnasiums hållning av och undervisning om katt

– vad som skett inom området i förhållande till ny lagstiftning

---

Johanna Lembke

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Etologi och djurskydd (kandidat)
Uppsala 2024

Sveriges Naturbruksgymnasiums hållning av och undervisning om katt – vad som skett inom området i förhållande till ny lagstiftning

Sweden's Upper Secondary School's Natural Resources Programs keeping and education about cats – what has happened in the area in relation to new legislation

Johanna Lembke

Handledare: Frida Lundmark Hedman, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Examinator: Lisa Lundin, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Omfattning: 15hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i biologi

Kurskod: EX0867 VT2024

Program/utbildning: Etologi och djurskydd (kandidat)

Kursansvarig inst.: Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2024

Omslagsbild: Emma Pettersson

Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.

Nyckelord: djurhållning, djurskydd, katt, lagstiftning, naturbruksgymnasium, undervisning

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Abstract

This study consisted of an online questionnaire with Sweden's natural resource programs upper secondary schools as the target group. The aim of the study was to investigate the schools' keeping and education of cats. New requirements have been introduced in the Swedish legislation regarding ID-marking, registration and unplanned breeding of cats, with an aim of clarifying owner responsibility and reducing the homeless cat population. It was therefore of interest to investigate whether the new requirements have had any impact on the natural resource programs in upper secondary schools in Sweden. The questionnaire was distributed to the principals of the 99 upper secondary schools in Sweden that offer education in natural resource programs with specializations in animals and animal husbandry. The results of the study indicate that education about cats occurs in varying degrees for the upper secondary school students studying natural resource programs. The majority of students receiving cat education are studying animal care, although students studying equestrianism, agriculture and farming are also educated to varying degrees. The majority of the responding schools that currently do not teach their students about cats and cat-keeping, will not implement it in the future. The majority of principals did not experience that their students were interested in education regarding cats. There is still an uncertainty about the schools' procedures for ID-marking, registration, neutering and vaccination when keeping cats at the schools. The majority of the schools do not know for sure whether their cats are ID-marked or vaccinated, and registration and neutering are carried out to varying degrees. The study suggests that the new requirements in the Swedish legislation have not had the desired effect yet. This could potentially be caused by a lack of knowledge, and a lack of awareness of the legislation to comply with. The lack of priority given to cats in education may also be a result of human attitudes towards cats. The results suggest that there is a risk that the upper secondary schools that are responsible for educating students about animals and animal husbandry, may contribute to the problem of homeless and feral cats in society. Students studying natural resource programs, with an interest in animals and animal husbandry, will most likely keep animals in the future, and have a future responsibility to pass on their knowledge. In order to continuously work against the problem of homeless cats, more knowledge about cats and legislation in Sweden's upper secondary schools natural resource programs is suggested.

Innehållsförteckning

Figurförteckning	7
Förkortningar	8
1. Introduktion	9
1.1 Kattens domesticering.....	9
1.2 Kattens evolutionära bakgrund och behov	10
1.3 Lagstiftning och nya bestämmelser	11
1.4 Hemlösa katter.....	12
1.5 Problematiken kopplad till hemlösa katter	12
1.6 Människans attityder gentemot katter	13
1.7 Utbildning på gymnasienivå	14
2. Syfte	15
2.1 Frågeställningar	15
3. Material och metod	16
3.1 Enkätens utformning och distribution.....	16
3.2 Bearbetning av data	16
4. Resultat	18
4.1 Inkomna enkätsvar.....	18
4.2 Undervisning om katt och katthållning.....	18
4.3 Sveriges naturbruksgymnasiums hållning av katt	22
5. Diskussion	27
5.1 Katt och katthållning i undervisningen.....	27
5.2 Hållning av katt på Sveriges naturbruksgymnasium.....	29
5.3 Lagstiftningens genomslagskraft	30
5.4 Aspekter som rör hållbarhet och samhälle	31
5.4.1 Sociala hållbarhetsaspekter.....	31
5.4.2 Miljömässiga hållbarhetsaspekter	32
5.4.3 Etiska hållbarhetsaspekter	32
5.4.4 Ekonomiska hållbarhetsaspekter	33
5.5 Metodens styrkor och svagheter	34
5.6 Styrkor och svagheter i litteratur och data	35
5.7 Framtida frågeställningar	37

6. Slutsats	39
Referenser	40
Populärvetenskaplig sammanfattning	44
Tack	46
Bilaga 1	47
Bilaga 2	56
Bilaga 3	57

Figurförteckning

Figur 1. Fördelning över naturbruksgymnasiernas inriktningar samt förekomsten av undervisning om katt och katthållning inom dessa inriktningar (n=23).....	19
Figur 2. Fördelning över utbildningsområden om katt och katthållning som inkluderas i inriktningarnas undervisning (n=15). Gymnasierna har kunnat välja mer än ett alternativ.....	20
Figur 3. Fördelning över ställningstagande till framtida undervisning om katt och katthållning (n=19).....	21
Figur 4. Fördelning över elevernas upplevda intresse för undervisning om katt och katthållning (n=23).....	21
Figur 5. Fördelning över i vilken utsträckning naturbruksgymnasium håller egna katter (n=17).....	22
Figur 6. Fördelning över vilka inriktningar som inkluderar undervisning om katter för de gymnasier som håller egna katter (n=5). *=Inriktning med undervisning om katt.	23
Figur 7. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om hållningsform för gymnasiernas katter. Gymnasierna har kunnat välja mer än ett alternativ.	23
Figur 8. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om ID-märkning.	24
Figur 9. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om registrering i Jordbruksverkets register.....	24
Figur 10. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om vaccination.	25
Figur 11. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om kastration.	25
Figur 12. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasierna (n=5) i frågan om försäkring.....	26

Förkortningar

L90	Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.
L102	Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L102.

1. Introduktion

Katten är Sveriges vanligaste sällskapsdjur (Hirsch *et al.*, 2022). Uppskattningsvis finns 1,4 miljoner katter i Sverige, och katter förekommer i drygt 700 000 av de svenska hushållen (Prop. 2021/22:49). Trots att katten är ett av Sveriges vanligaste sällskapsdjur har den i förhållande till andra sällskapsdjur väldigt låg status i samhället, och hemlösa katter är fortfarande både ett nationellt (Prop. 2021/22:49) och internationellt problem (Robertson *et al.*, 2008; Gilhofer *et al.*, 2019). Hemlösa katter definieras som bortsprungna eller övergivna katter samt deras avkomma (Ds 2019:21). Den hemlösa kattpopulationen i Sverige utgörs uppskattningsvis av mer än 100 000 hemlösa katter (Prop. 2021/22:49; Manimalisrapporten, 2017).

1.1 Kattens domesticering

Människans och kattens samexistens sträcker sig långt bakåt i tiden (Hu *et al.*, 2013). Kattens domesticeringsprocess antas ha inletts för cirka 4000-11000 år sedan (Driscoll *et al.*, 2009). Det som anses ha haft en betydande roll för kattens domesticering är att vildkatten började söka sig till människans byar och jordbruk (Hu *et al.*, 2013; Bradshaw, 2016). Katterna kunde dra nytta av de gnagare som lockades till människans mat- och spannmålsförråd, eftersom det innebar en tillförlitlig födokälla för katterna året om (Hu *et al.*, 2013; Bradshaw, 2016). Detta innebar även en fördel för människan, eftersom katterna spelade en viktig roll som skadedjursbekämpare (Hu *et al.*, 2013; Bradshaw, 2016). De katter som tolererade att leva i mänskliga bosättningar och fann miljön som fördelaktig avvek troligtvis från den vilda kattpopulationen (Driscoll *et al.*, 2009; Bradshaw, 2016). I takt med att människans bosättningar blev fler och större, ökade förmodligen även populationen av gnagare (Bradshaw, 2016). En ökning av bytesdjur på en liten yta gynnade troligtvis även de katter som kunde samarbeta och leva i grupper (Bradshaw, 2016). På så sätt utvecklades kattens sociala strukturer från att enbart leva solitärt, likt kattens vilda anfader, till att kunna leva i grupp (Bradshaw, 2016).

Troligtvis har människans intresse av att dra nytta av katterna haft en påverkan på domesticeringen och tamkattens spridning (Crowley *et al.*, 2020). Tamkatten har historiskt använts som skadedjursbekämpare på bland annat handelsfartyg och i framväxande städer, och på så sätt blivit en del av människans samhälle, vilket även resulterat i kattens globala spridning (Crowley *et al.*, 2020). Än idag återfinns katter i stor utsträckning på lantbruk, jordbruk och i människans närhet och bistår människan med att jaga skadedjur (Escobar-Aguirre *et al.*, 2019). Katten har dessutom utvecklats till att bli ett vanligt och uppskattat sällskapsdjur (Faure & Kitchener, 2015), och katter och människor kan skapa starka band till varandra (Rochlitz, 2005). Förutom att katten kan ha positiva fördelar på människans

välstånd genom att exempelvis reducera stress och uppfylla människans sociala behov (Turner, 2021), är interaktion mellan katt och ägare viktigt för kattens välbefinnande (Rochlitz, 2005; Bradshaw, 2016).

1.2 Kattens evolutionära bakgrund och behov

Genom studier på tamkattens och den moderna vildkattens mitokondriella DNA har forskare kommit fram till att den afrikanska vildkatten (*Felis silvestris lybica*) anses vara den domesticerade kattens anfader (Driscoll *et al.*, 2009; Faure & Kitchener, 2015). Katten är genom sin evolutionära bakgrund ett rovdjur (Bradshaw, 2016). Eftersom katten naturligt jagar mindre byten är dess matsmältningssystem utvecklat till att äta flera mindre fodergivor dagligen (Plantinga *et al.*, 2011). Katter föredrar även att dricka vatten avskilt från matplatsen (Rochlitz, 2005). De är revirhävdande och både hon- och hankatter markerar samt försvarar sina revir (Jongman, 2007). Hankatter har oftast större revir än honkatter, och rör sig över större områden (Bradshaw, 2016; Hall *et al.*, 2016). Resultatet av en studie utförd av Hall *et al.* (2016) visade att katternas hemområden minskade med kattens ålder. Den ägda kattpopulationen samt de vilda katter som försågs med resurser hade generellt mindre hemområden jämfört med de katter som levde självständigt, vilket tros bero på deras tillgång till föda och skydd (Hall *et al.*, 2016). Katten är trots domesticering, starkt motiverad till att jaga och utföra jaktbeteende, och jagar självständigt (Cecchetti *et al.*, 2021). Katter har också välutvecklade sinnen, speciellt lukt, hörsel och syn vilka är fördelaktiga för att lokalisera byten (Rochlitz, 2005). De är även till sin natur aktiva och har ett stort behov av rörelse, att klättra och röra sig i alla dimensioner, samt utforska sin miljö (Rochlitz, 2005).

När en katt hålls som sällskapsdjur är det viktigt att katten välbefinnande främjas (Grigg & Kogan, 2019). Med välbefinnande menas det tillstånd djuret befinner sig i när de hanterar den omgivande miljön (Stella *et al.*, 2013). Välbefinnandet påverkas både av omgivningen samt möjligheten att kunna utföra naturliga beteenden (Grigg & Kogan, 2019). Rochlitz (2005) beskriver att de grundläggande krav som behöver uppfyllas inom katthållning för att främja en god välbefinnande inklusive hälsa, är lämpliga och tillgängliga mat- och vattenresurser, upprätthålla en god fysisk och mental hälsa, möjlighet att utföra naturliga beteenden samt en trygg och lämplig hemmiljö. Det innebär bland annat att katten behöver få rätt utfodring, ges tillsyn av sin ägare samt lämplig veterinärvård för att eventuella skador och sjukdomar ska kunna upptäckas och behandlas (Rochlitz, 2005). Vidare beskriver författaren att katter behöver ges möjligheten att ta skydd från väder och vind samt möjlighet att uppnå termisk komfort (Rochlitz, 2005). Katter behöver även möjlighet att söka skydd eftersom de riskerar predation från andra rovdjur (Tan *et al.*, 2020). Katten behöver även stimulans, vilken den kan få genom en berikad miljö och genom

sociala interaktioner med sin ägare (Rochlitz, 2005). Katter som inte får möjlighet att utföra sina naturliga beteenden kan utveckla onormala beteenden såsom överdriven putsning, aggressivitet, apati och förlorad aptit, vilket tyder på en negativ välfärd (Jongman, 2007).

1.3 Lagstiftning och nya bestämmelser

Sedan år 1995 har Sverige varit medlem i EU, vilket innebär att det är EU-lagstiftningen som utgör grunden för det svenska djurskyddet (Striwing, 2020). EU-lagstiftningen kompletteras av nationella författningar, och för djurskyddet i Sverige gäller djurskyddslag (2018:1192), hädanefter kallad DL, som beslutas av riksdagen, djurskyddsförordning (2019:66) som beslutas av regeringen, samt föreskrifter utfärdade av Jordbruksverket (Striwing, 2020). Specifika bestämmelser om hur katter ska hållas och skötas regleras bland annat av Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L102, hädanefter kallad L102, samt lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, saknr L90, hädanefter kallad L90.

Den 1 januari 2023 trädde en ny bestämmelse i L90 i kraft, nämligen att katter, precis som hundar, numera ska ID-märkas och registreras i Jordbruksverkets register. Jordbruksverket har även gjort kompletterande föreskrifter till registreringskravet i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:34) om registrering av hundar och katter. Dessutom har Jordbruksverket infört krav i L102 om att katter inte ska få gå ute och fortplanta sig oplanerat. Syftet med de nya bestämmelserna är bland annat att minska antalet hemlösa katter i Sverige, och därmed minska det djurlidande som är förenat med dessa (Prop. 2021/22:49).

Huruvida de hemlösa katterna omfattas av djurskyddslagstiftningen är ett diskuterat ämne, och det finns många motstridiga domar i frågan (Striwing, 2020). Eftersom djurskyddslagstiftningen i huvudsak berör djurägare och djurhållare kan det vara svårt att avgöra vem som bär ansvaret för de hemlösa katterna (Striwing, 2020). Den som håller djur har en handlingsplikt, vilket innebär en skyldighet för djurhållaren att fortlöpande sköta djuren i enlighet med djurskyddslagstiftningen (Striwing, 2020). Av 2 kap. 8 § DL framgår även att djur av tamdjursart inte får överges. I regeringens proposition (2021/22:49) till märkning och registrering av katter beskrivs att den som håller eller sköter om katterna bär ansvaret för att djurskyddsbestämmelserna följs. Genom märkning och registrering av katter förtydligas därmed ägaransvaret (Prop. 2021/22:49).

1.4 Hemlösa katter

Definitionen gällande vilka katter som anses vara hemlösa varierar (Levy & Crawford, 2004; Robertson *et al.*, 2008; Gilhofer *et al.*, 2019). Levy & Crawford (2004) beskriver att en katt räknas som hemlös om den saknar hem och ägare, oavsett om katten är socialiserad med människan eller inte. Katter som lever vilda i naturen kan antingen vara katter som övergivits eller vandrat i väg från sina hem, eller katter som fötts i vilt tillstånd av den redan befintliga hemlösa kattpopulationen (Robertson *et al.*, 2008). Oavsett var de hemlösa katterna kommer ifrån är det människans handlingar som bär ansvaret för att katter lever vilt i naturen (Robertson *et al.*, 2008).

Hemlösa katter återfinns ofta i kolonier i områden där det finns tillgång till föda (Levy & Crawford, 2004; Robertson *et al.*, 2008). Medan vissa kolonier besöks och stödutfodras av människan lever vissa kolonier helt självständiga (Robertson *et al.*, 2008). Den sociala strukturen inom kolonierna består vanligtvis av besläktade honkatter och deras avkommor med en eller flera besökande hankatter (Levy & Crawford, 2004; Bradshaw, 2016).

1.5 Problematiken kopplad till hemlösa katter

Det finns en stor problematik kopplad till de hemlösa katternas välbefinnande och hälsa (Gilhofer *et al.*, 2019). En vanlig missuppfattning gällande katter som lever i vilt tillstånd är att katterna klarar sig på egen hand (Robertson *et al.*, 2008;), men det stämmer inte då hemlösa katter ofta riskerar en nedsatt välfärd (Robertson *et al.*, 2008; Gilhofer *et al.*, 2019; Prop.2021/22:49). Avsaknaden av veterinärvård leder ofta till att de hemlösa katterna drabbas av sjukdomar, parasitangrepp och skador, vilka i sin tur innebär ett stort lidande (Robertson *et al.*, 2008; Gilhofer *et al.*, 2019). Kattens termoneutrala zon, med vilken menas vid det temperaturintervall då ämnesomsättningen producerar tillräckligt med värme för att bibehålla kroppstemperaturen, är 30–36 grader Celsius (Hill & Scott, 2004). Det innebär att katten redan vid människans rumstemperatur behöver mer energiresurser för att upprätthålla sin kroppstemperatur (Hill & Scott, 2004), och avsaknaden av termisk komfort leder därför till lidande (Gilhofer *et al.*, 2019). En stor riskfaktor för katternas välfärd är också att brist på föda (Prop. 2021/22:49). Många hemlösa katter lever korta liv i jämförelse med de katter som hålls som sällskapsdjur, och utöver att brist på mat, sjukdomar och skador avlider många hemlösa katter i trafikolyckor och av rovdjursangrepp (Robertson *et al.*, 2008).

Hemlösa katter har även en negativ påverkan på hela ekosystem och den biologiska mångfalden, eftersom en ökad andel predatorer i miljön utgör ett högre predationstryck på ekosystemens inhemska arter (Loss & Marra, 2017; Lazenby, 2021; Herrera *et al.*, 2022). I en studie av Loss *et al.* (2013) undersöktes antalet dödade bytesdjur i förhållande till ägda respektive hemlösa katter. Resultatet av studien visade att majoriteten av de bytesdjur som dödades orsakades av de katter som saknar ägare. Hemlösa katter medför dessutom problem relaterade till folkhälsan och spridningen av zoonoser (Gilhofer *et al.*, 2019). Katterna kan också påverka den ägda kattpopulationen genom spridning av parasiter och sjukdomar (Gilhofer *et al.*, 2019).

Eftersom okastrerade katter som rör sig fritt i naturen kan reproducera sig snabbt och okontrollerat, är de problem som är kopplade till den hemlösa kattpopulationen, ett växande problem (Prop. 2021/22:49). I en studie av Nutter *et al.* (2004) undersöktes frigående katters reproduktionsförmåga. Resultatet av studien visade att en könsmogen hona fick i genomsnitt 1,4 kullar per år, med upp till sex avkommor per kull (Nutter *et al.*, 2004). Det stora antalet hemlösa katter medför även ett högt tryck på Sveriges ideella katthem (Prop. 2021/22:49). Många av de katter som kommer in till katthemmen tvingas avlivas på grund av platsbrist och att katterna inte lyckas omplaceras (Prop. 2021/22:49).

1.6 Människans attityder gentemot katter

Kattens låga status som sällskapsdjur orsakas av många olika faktorer, och en stor påverkande faktor är att katter ofta är gratis eller billiga att köpa in (Prop. 2021/22:49). En rådande inställning är även att katter är självständiga och klarar sig själva i naturen utan omvårdnad av människan (Prop. 2021/22:49). Resultatet av en studie utförd av Toukhsati *et al.* (2007) stärker hypotesen av att den generella inställningen till katter är att deras välfärd kräver mindre uppmärksamhet från människan i jämförelse med andra sällskapsdjur. Även i en studie av Hirsch *et al.* (2022) beskrivs att kattägare ofta bedömer att katter klarar sig självständigt. Människans attityder gentemot katter har även visats kunna skilja sig mellan män och kvinnor (Perrine & Osbourne, 1998). En studie av Perrine & Osbourne (1998) visade att kvinnor i större utsträckning har mer positiva attityder gentemot katter och är mer benägna att kalla sig för kattmänniskor jämfört med män.

1.7 Utbildning på gymnasienivå

Gymnasieelever med intresse för djur och natur kan läsa naturbruk på gymnasiet (Skolverket, 2024). Naturbruksprogrammet har olika inriktningar, och syftar övergripande till att förbereda eleverna på att arbeta med djur och bruka naturen på ett hållbart sätt (Skolverket, 2024). Utbildningen i naturbruk lägger även vikt på biologi och ekologi (Skolverket, 2024).

I ett tidigare studentarbete utfört av Nordqvist (2010) kartlades i vilken omfattning Sveriges naturbruksgymnasier undervisade om katt och katthållning, vilket undervisningsmaterial som användes samt hur katter hölls på gymnasieskolorna. Studien omfattades av en enkätundersökning, och resultatet visade att undervisning om katter förekom på drygt hälften av de naturbruksgymnasier som besvarat enkäten (Nordqvist, 2010). Det var däremot inte alla inriktningar på naturbruksgymnasierna vars undervisning inkluderade katt (Nordqvist, 2010). I stort sett var det enbart de elever som studerade naturbruk med inriktning djurvård som undervisades om katt och katthållning (Nordqvist, 2010). Resultatet av studien visade även att en majoritet av de naturbruksgymnasier som höll egna katter på skolan inte visste om skolans katter var kastrerade, vaccinerade eller avmaskade (Nordqvist, 2010). Att försäkra, ID-märka och registrera skolans katter skedde även i väldigt liten omfattning (Nordqvist, 2010).

2. Syfte

Syftet med studien är att kartlägga i vilken utsträckning Sveriges naturbruksgymnasium inkluderar katt och katthållning i undervisningen för skolornas olika utbildningar. Studien syftar även till att undersöka hur de skolor som äger egna katter håller dessa. Eftersom nya bestämmelser trätt i kraft gällande hur katter ska hållas är det av intresse att undersöka om de nya bestämmelserna fått någon genomslagskraft och påverkat hur undervisningen om, och hållningen av katt ser ut på gymnasienivå.

2.1 Frågeställningar

1. Ingår djurslaget katt i undervisningen på Sveriges naturbruksgymnasium, och i sådana fall i vilken omfattning?
2. Hur håller Sveriges naturbruksgymnasium sina katter?
3. Finns det rutin kring märkning, registrering, vaccination och kastration av de katter som hålls på svenska naturbruksgymnasier?
4. Har det skett någon förändring av Sveriges naturbruksgymnasiums undervisning om, och hållning av, katt under de senaste 14 åren i förhållande till ny lagstiftning?

3. Material och metod

3.1 Enkätens utformning och distribution

Studiens grund utgjordes av en enkätundersökning. Enkäten sammanställdes genom enkätjätten Netigate och bestod av totalt 24 frågor. Enkäten distribuerades via Netigate till naturbruksgymnasier i Sverige som erbjuder utbildningar med inriktningar om djur och djurhållning. Frågorna i enkäten utformades till stor del likt de enkätfrågor som användes i studien utförd av Nordqvist (2010), för att möjliggöra en jämförelse. Av de frågor som ingick i enkäten var 21 av frågorna utformade med slutna svar och tre med öppna svar. För att ta del av den fullständiga enkäten, se bilaga 1. Enkäten var anonym och enbart de svar som angavs i enkäten samlades in. Listan på de naturbruksgymnasier som enkäten skulle distribueras till sammanställdes genom gymnasium.se samt gymnasieguiden.se. De gymnasier som enbart erbjöd naturbruk med inriktningar som inte berörde djur och djurhållning sorterades bort. Totalt skickades enkäten till 99 naturbruksgymnasium i Sverige. Enkätens målgrupp var Sveriges naturbruksgymnasiers rektorer, och rektorernas mejladresser samlades in genom vardera skolas webbplats. I samband med att enkäten skickades ut, skickades även ett följebrev med information om enkäten och studien, se bilaga 2.

Enkäten var tillgänglig mellan 9/4-24 och 23/4-24. En påminnelse skickades ut via Netigate den 15/4-24 och den 23/4-24 till de skolor som inte slutfört enkäten. Den 18/4-24 skickades även en påminnelse via mejl till alla skolor för att uppmuntra fler till att besvara enkäten. För att se påminnelsemejllet, se bilaga 3.

3.2 Bearbetning av data

Netigate genererade den data som samlades in från enkätens besvarade frågor, vilken sammanställdes i Microsoft Office Excel. Den data som inkommit från enkätens frågor med slutna svarsalternativ sammanställdes sedan för att beskrivas med hjälp av deskriptiv statistik i stapeldiagram. Diagrammen skapades med hjälp av diagramverktyget i Microsoft Office Excel. Vid bearbetning av de inkomna

enkätsvaren analyserades även vardera skolas svar i detalj. Bearbetningen inkluderade att väga de olika svaren mot varandra för att kunna få en mer ingående bild av hur varje gymnasium undervisar om katt samt håller katter på gymnasiet. Data från de frågor med öppna svarsalternativ bearbetades. Frågor gällande gymnasiernas övriga inriktningar sammanställdes och kvantifierades, och frågor gällande antal katter på gymnasierna sammanställdes.

4. Resultat

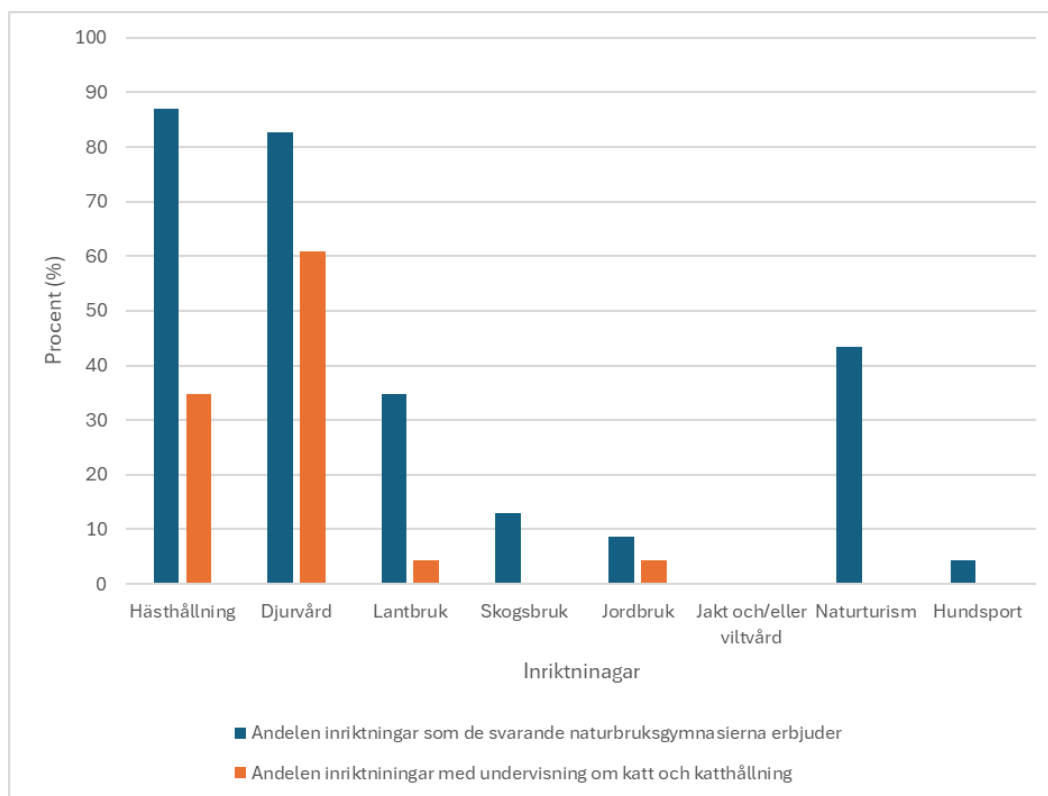
4.1 Inkomna enkätsvar

Av de 99 naturbruksgymnasier som fått enkäten distribuerad till sig var det totalt 25 gymnasier (n=25) som besvarade enkäten, vilket genererade en svarsfrekvens på cirka 25%. Av de 25 gymnasier som besvarade enkäten var det 68 % (17/25) som besvarade samtliga frågor i enkäten. Bortfallet av svar observerades på fråga fyra, fråga fem samt fråga åtta vilket genererade olika antal svar på enkätens frågor. Nedan presenteras enkätens resultat i procent eller i antal svar.

4.2 Undervisning om katt och katthållning

Av de 23 gymnasier som besvarade frågan gällande vilka inriktningar deras gymnasium erbjuder var naturbruk med inriktning hästhållning den vanligaste inriktningen (Fig. 1). Majoriteten av de svarande gymnasierna erbjöd även inriktningen djurvård, och en dryg tredjedel erbjöd naturbruk med inriktning lantbruk (Fig. 1). Ingen av de svarande naturbruksgymnasierna erbjöd naturbruk med inriktning jakt och/eller viltvård.

Av de 23 svarande gymnasierna inkluderades undervisning om katt och katthållning enbart för de elever som studerar naturbruk med inriktning hästhållning, djurvård, lantbruk och jordbruk (Fig. 1). Av dessa inriktningar fick de elever som studerar inriktningen djurvård undervisning om katt och katthållning i störst utsträckning (Fig. 1).

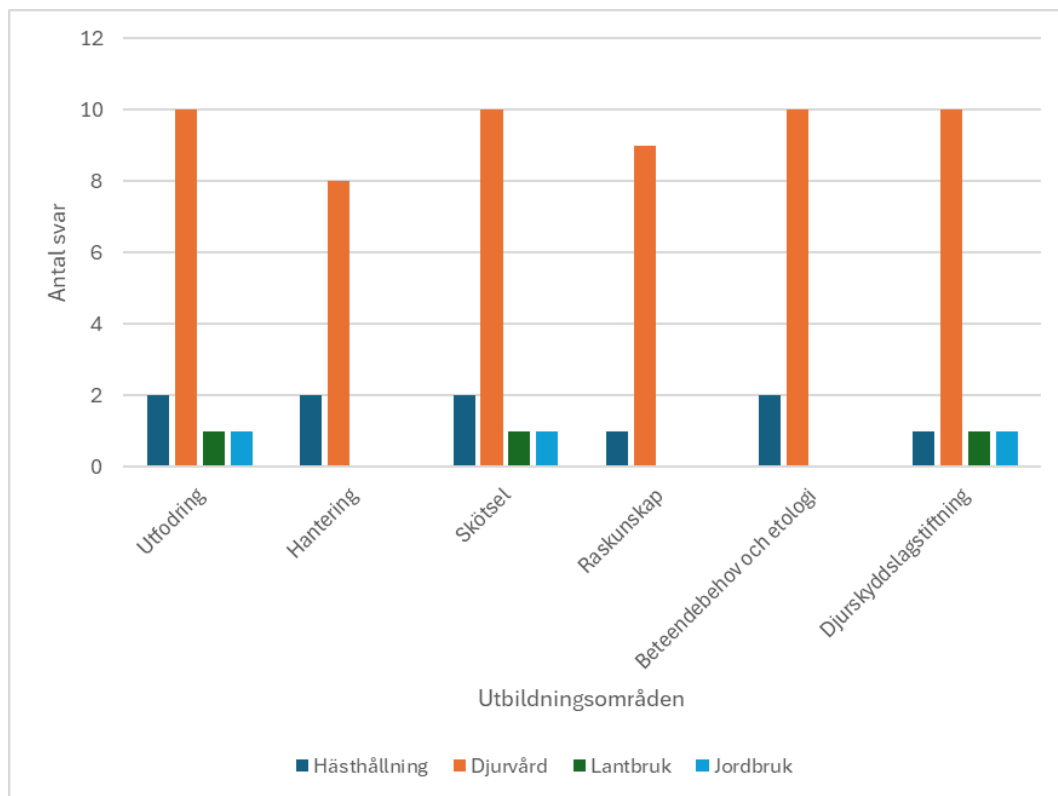

Figur 1. Fördelning över naturbruksgymnasiernas inriktningar samt förekomsten av undervisning om katt och katthållning inom dessa inriktningar (n=23).

Resultatet visade att inriktningen djurvård även var den inriktning som berörde flest utbildningsområden avseende katt (Fig. 2). De utbildningsområden som efterfrågades i studien var utfodring, hantering, skötsel, raskunskap, beteendebhov och etologi samt djurskyddslagstiftning. Av de 14 gymnasier med inriktning djurvård var det 71% (10/14) som specificerade vilka områden som inkluderades i undervisningen. Av dessa uppgav alla att utfodring, skötsel, djurskyddslagstiftning samt beteendebhov och etologi inkluderas i undervisningen (Fig. 2). Raskunskap och hantering förekom i majoriteten av gymnasiernas undervisning i inriktningen djurvård (Fig. 2).

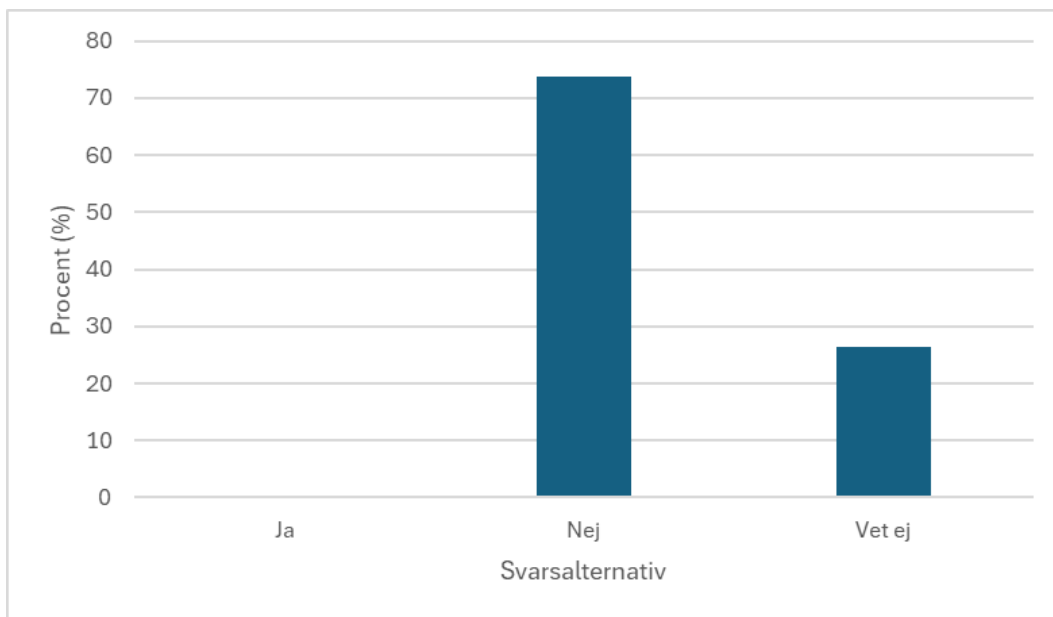
För de elever som studerade hästhållning var undervisningen om katt och katthållning mindre omfattande. Av de åtta gymnasier med inriktning hästhållning var det 50% (4/8) som specificerade vilka områden som inkluderades i undervisningen. Hälften av gymnasierna inkluderade undervisning om utfodring, hantering, skötsel samt beteendebhov och etologi (Fig. 2). Raskunskap och djurskyddslagstiftning inkluderades i liten omfattning (Fig. 2).

Undervisning om katt och katthållning för elever som studerar lantbruk och jordbruk förekom enbart på ett gymnasium, där utfodring, skötsel och djurskyddslagstiftning inkluderades i undervisningen (Fig. 2).

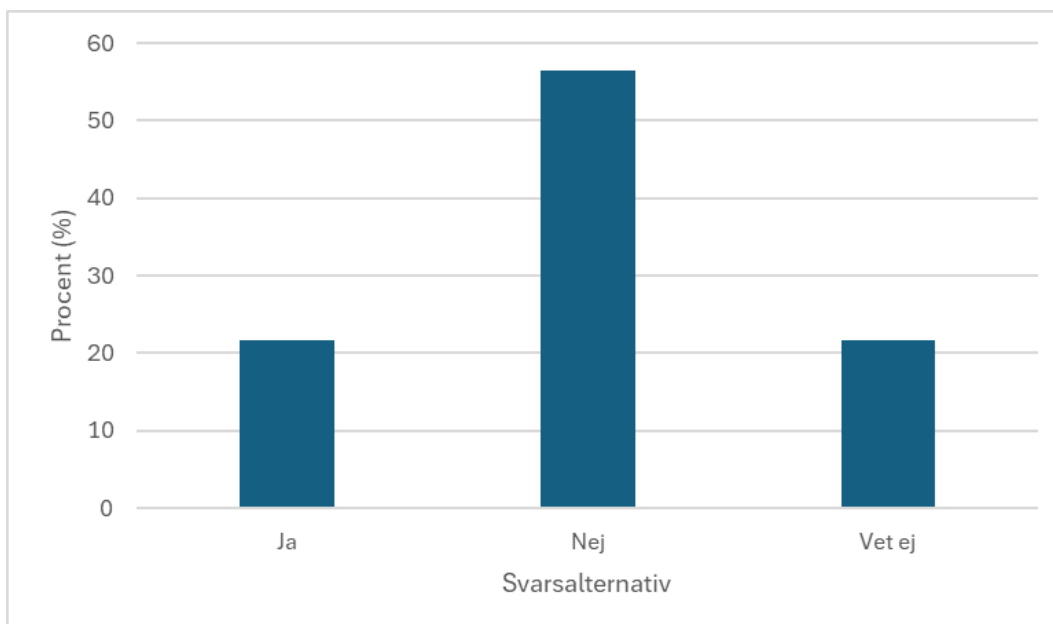
Figur 2. Fördelning över utbildningsområden om katt och katthållning som inkluderats i inriktningarnas undervisning (n=15). Gymnasierna har kunnat välja mer än ett alternativ.

Av de naturbruksgymnasier som svarade att de inte inkluderar katter i undervisningen för alla gymnasiet inriktningar uppgav majoriteten att de inte heller planerar att inkludera undervisning om katt och katthållning för dessa inriktningar i framtiden (Fig. 3). Cirka en fjärdedel uppgav att de inte visste om de kommer inkludera katt i undervisning i framtiden, medan ingen av skolorna visste med säkerhet att de kommer att inkludera katt i undervisningen för de inriktningar som idag saknar det (Fig. 3).

Figur 3. Fördelning över ställningstagande till framtida undervisning om katt och katthållning (n=19).

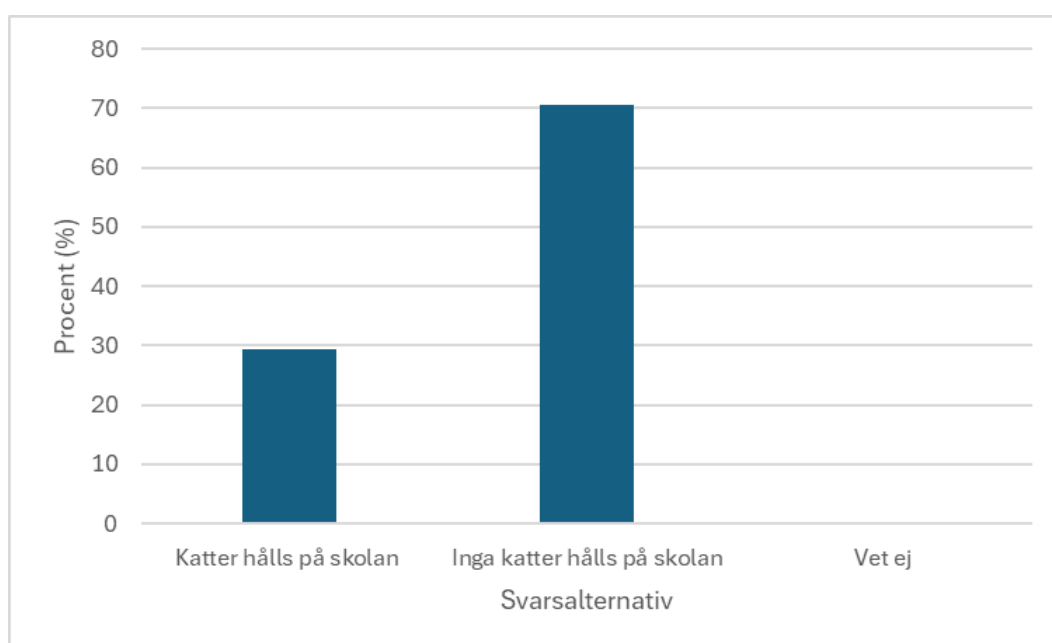
Resultatet visade att majoriteten av de svarande gymnasierna inte upplevde eleverna intresserade av undervisning gällande katt och katthållning, eller inte visste om eleverna hade intresse av att lära sig om katter (Fig. 4). Enbart en dryg femtedel av gymnasierna upplevde eleverna intresserade av undervisning om katt och katthållning (Fig. 4).

Figur 4. Fördelning över elevernas upplevda intresse för undervisning om katt och katthållning (n=23).

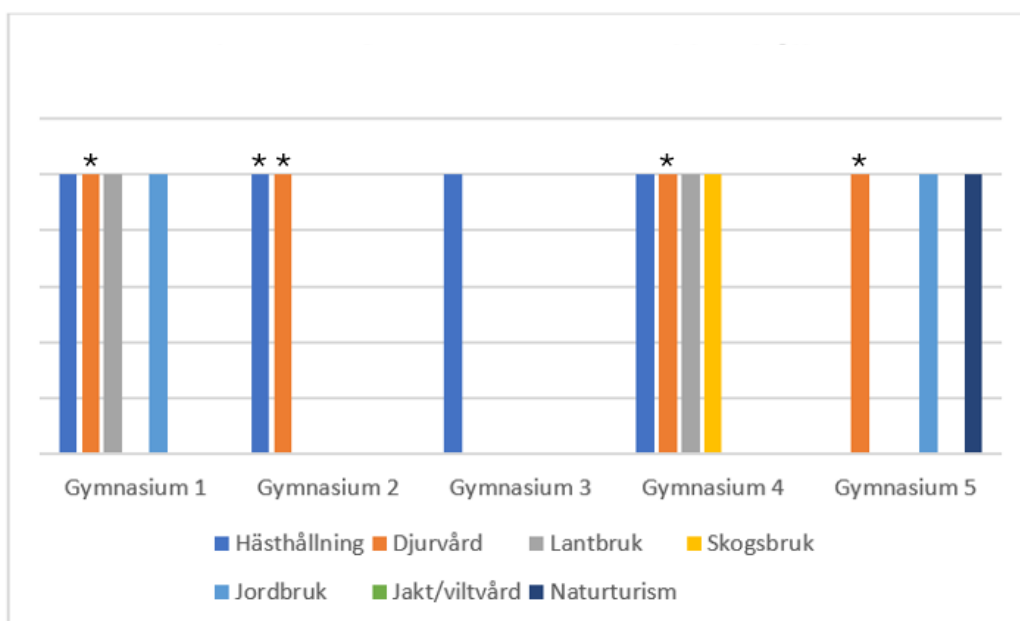
4.3 Sveriges naturbruksgymnasiums hållning av katt

Av de 17 gymnasier som besvarat frågan gällande om gymnasiet håller egna katter svarade 29% (5/17) att naturbruksgymnasiet höll egna katter (Fig. 5). Utöver den data som samlades in via enkäten uppgav ytterligare tre gymnasier via mejl att de inte håller egna katter. Gymnasierna höll som minst en och som mest fyra katter per gymnasium.

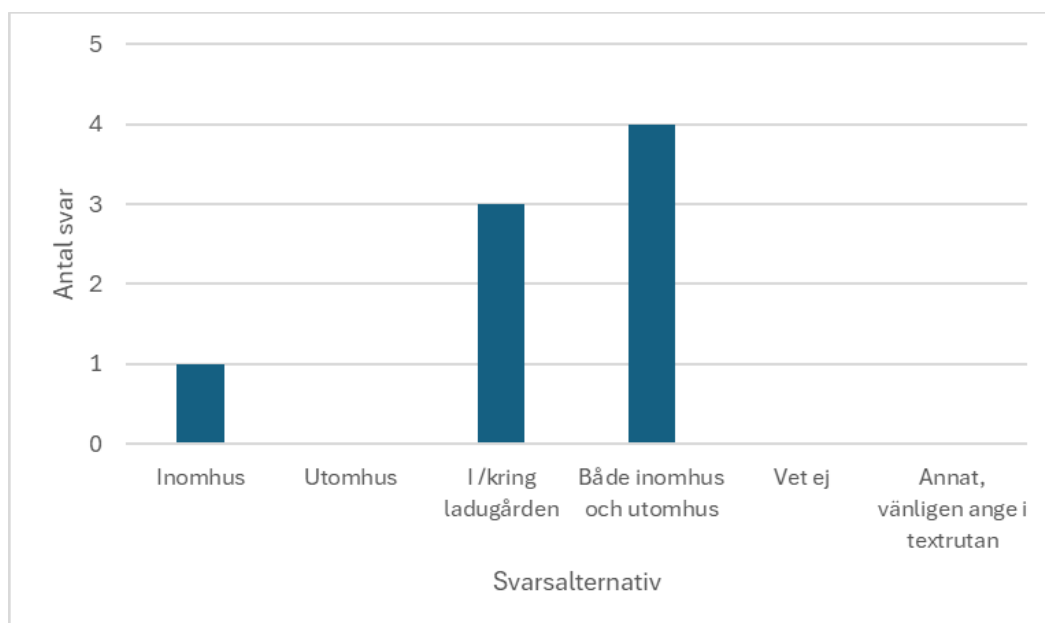
Figur 5. Fördelning över i vilken utsträckning naturbruksgymnasium håller egna katter (n=17).

Av de gymnasier som höll egna katter inkluderades katt i undervisningen för alla eleverna med inriktningen djurvård (Fig. 6). Att katt inkluderades i undervisningen för elever med inriktning hästhållning var mindre förekommande (Fig. 6).

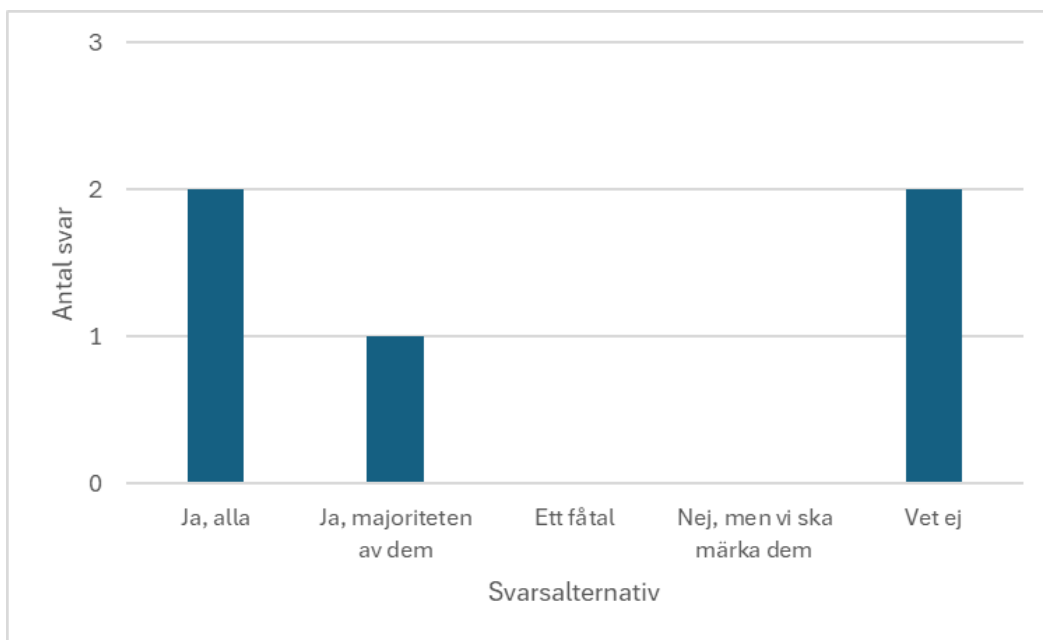
Figur 6. Fördelning över vilka inriktningar som inkluderar undervisning om katter för de gymnasier som håller egna katter (n=5). *=Inriktning med undervisning om katt.

Av de naturbruksgymnasier som höll katter på skolan hölls majoriteten av gymnasiernas katter både inomhus och utomhus, där tre gymnasier uppgav att katterna hölls i/kring ladugården (Fig. 7). Alla gymnasier som höll egna katter uppgav att skolan var belägen på landsbygden.

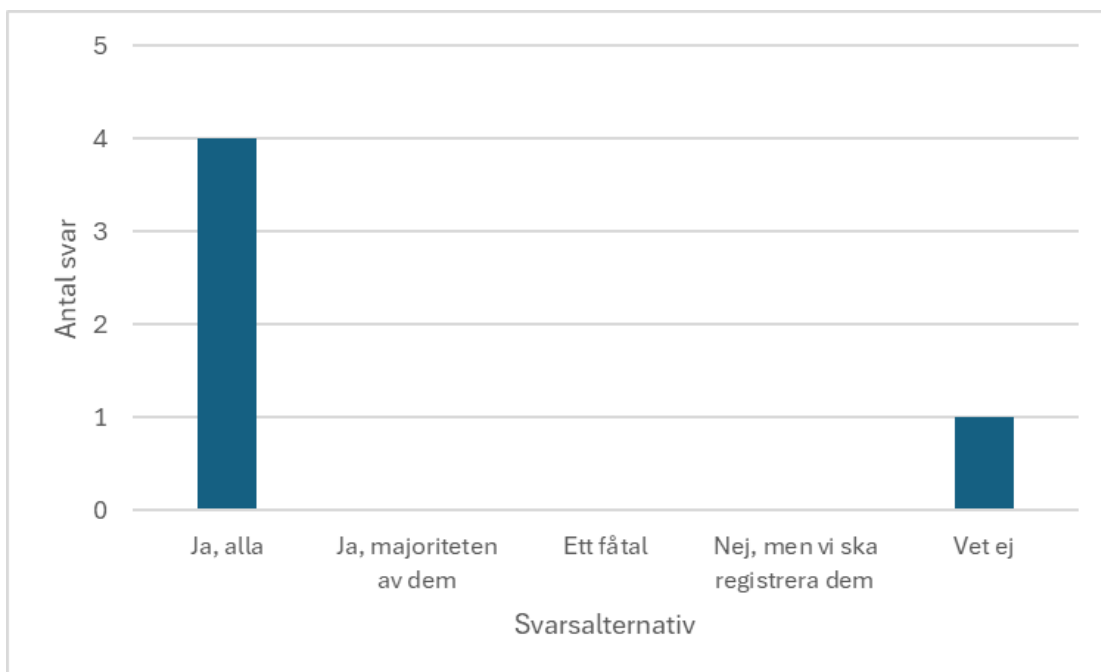
Figur 7. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om hållningsform för gymnasiernas katter. Gymnasierna har kunnat välja mer än ett alternativ.

TVå av de fem gymnasier som höll katter uppgav att samtliga skolans katter är ID-märkta (Figur 8).

Figur 8. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om ID-märkning.

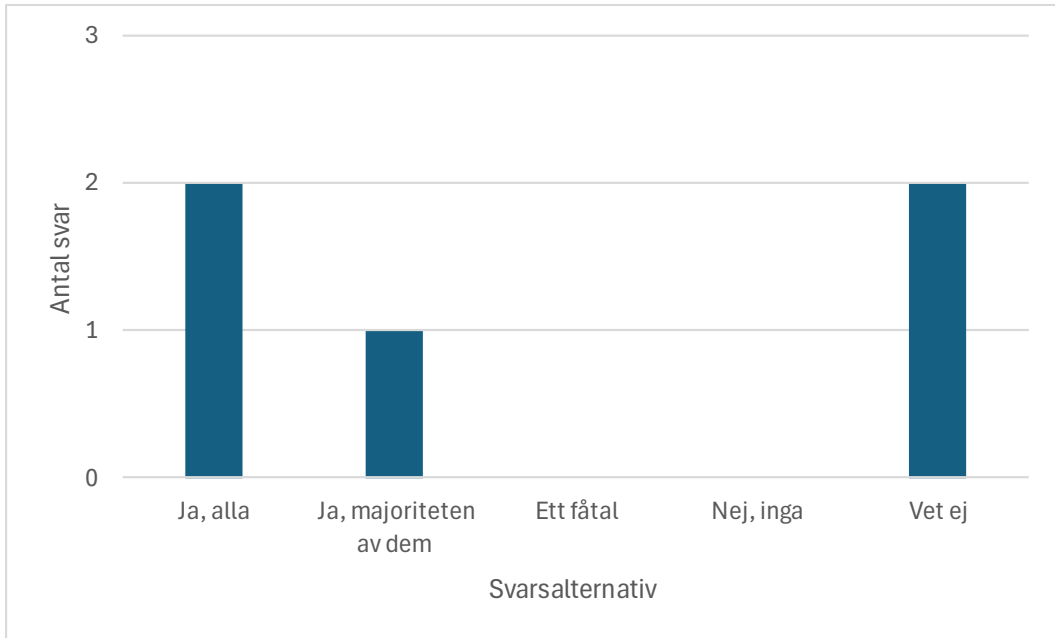
Fyra av de fem gymnasier som besvarade enkäten uppgav att de registrerat sina katter i Jordbruksverkets register (Fig. 9).

Figur 9. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om registrering i Jordbruksverkets register.

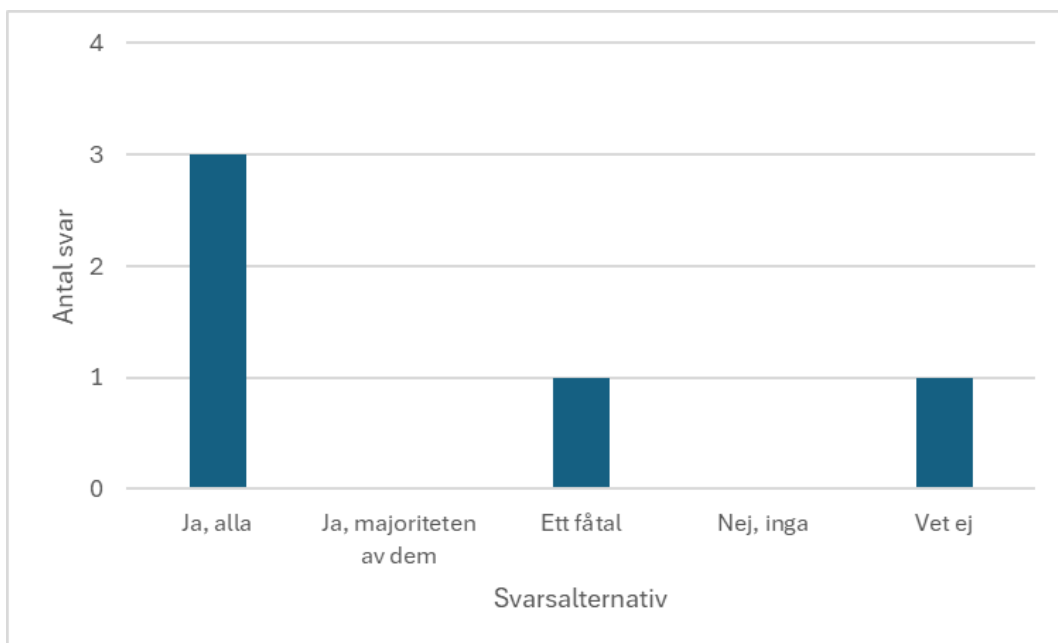

Två gymnasier hade vaccinerat sina katter, medan ett gymnasium vaccinerat majoriteten av gymnasiets katter (Fig. 10). Två gymnasier visste inte om katterna var vaccinerade eller inte (Fig. 10).

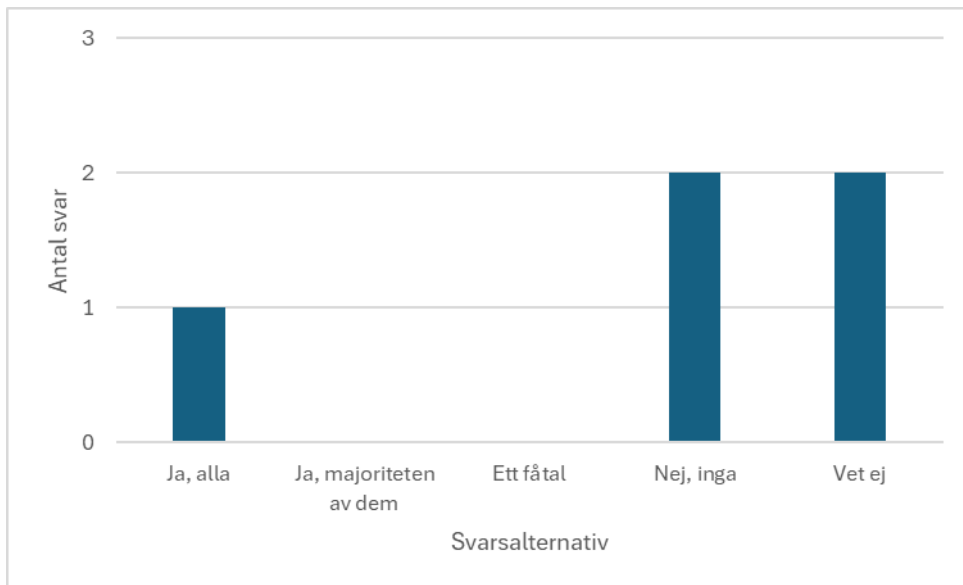
Figur 10. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om vaccination.

Resultatet av studien visade att tre gymnasier kastrerat alla sina katter (Fig. 11). Ett gymnasium uppgav att ett fåtal av skolans katter var kastrerade, medan ett gymnasium uppgav att de inte visste om katterna var kastrerade eller inte (Fig. 11).

Figur 11. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasier (n=5) i frågan om kastration.

Enbart ett av de fem svarande gymnasierna uppgav att de försäkrat samtliga av skolans katter (Fig. 12).

Figur 12. Fördelning i antal svar för naturbruksgymnasierna (n=5) i frågan om försäkring.

5. Diskussion

5.1 Katt och katthållning i undervisningen

Enbart elever som studerade hästhållning, djurvård, lantbruk och jordbruk fick undervisning om katt och katthållning i varierande omfattning. Undervisning om katt och katthållning var mest förekommande för de elever som studerar inriktningen djurvård, vilket även stärker det resultat som Nordqvist (2010) fann i sin studie. Trots att djurvård inkluderade undervisning om katt i störst utsträckning får inte alla elever med inriktning djurvård undervisning om katt. Drygt 25% (5/19) av de gymnasier med inriktning djurvård svarade att de inte inkluderar katt i undervisningen överhuvudtaget. Något som skiljer sig i resultatet i förhållande till studien utförd av Nordqvist (2010), är att undervisning om katt och katthållning förekommer i större utsträckning för de elever som studerar inriktningen hästhållning jämfört med tidigare resultat. Av de gymnasier som erbjuder hästhållning undervisade 40% (8/20) om katt och katthållning, jämfört med 10% (2/20) år 2010 (Nordqvist, 2010). Trots att undervisning om katt ökat för de elever som studerar hästhållning berör undervisningen inte lika många utbildningsområden och är mindre ingående jämfört med den undervisning som elever med inriktningen djurvård erbjuds. För de elever som studerar lantbruk och jordbruk förekom undervisning om katt enbart på ett gymnasium, vilket inte utgör en tillräcklig grund för att kunna skapa en generell bild av hur undervisningen om katt ser ut för dessa elever på naturbruksgymnasierna i Sverige. Däremot tyder resultatet på att dessa elever inte undervisas om katt och katthållning i någon större utsträckning.

Med tanke på att katten är ett av Sveriges vanligaste sällskapsdjur (Hirsch *et al.*, 2022) och förekommer i drygt 700 000 av de svenska hushållen (Prop. 2021/22:49) är det förvånande att katter inte prioriteras och tar större plats i undervisningen för de elever som studerar naturbruk. Eftersom naturbruk riktar sig till de elever med ett intresse för djur och djurhållning utgör dessa elever troligtvis en del av de personer som i framtiden kommer att bedriva yrkesmässig verksamhet med djur eller hålla egna sällskapsdjur. Katter återfinns ofta på gårdar eller som skadedjursbekämpare i stall och ladugårdar (Escobar-Aguirre *et al.*, 2019), vilket

innebär att det kan argumenteras för att undervisning om katt inte enbart är aktuellt för de elever som studerar djurvård utan även för de elever som studerar naturbruk med övriga inriktningar som fokuserar på djurhållning.

Eventuellt kan människors attityd gentemot katter påverka varför utbildning om katt och katthållning inte prioriteras. Toukhsati *et al.* (2007) fann i sin studie att en generell inställning till katter är att deras välfärd kräver mindre uppmärksamhet från människan i jämförelse med andra sällskapsdjur. Uppfattningen stärks även av resultatet av en studie utförd av Hirsch *et al.*, (2022), nämligen att kattägare ofta bedömer att katter klarar sig självständigt. En sådan uppfattning om katter hade kunnat vara en möjlig förklaring till att utbildning om kattens behov och katthållning anses vara överflödigt eller irrelevant för flera av gymnasiernas elever. Studier har däremot visat att kunskap och utbildning har en stor påverkan på människors attityd gentemot katter (Podberscek, 1997; Mazas *et al.*, 2013) och fungerar som ett effektivt komplement till lagstiftningen för att höja katternas status (Loyd & Hernandez, 2012). Att inkludera djur i undervisningen för barn och ungdomar kan potentiellt ge upphov till en ökad respekt för djur, och skapa mer positiva attityder vilket i sin tur kan minska vanvård av djur till följd av okunskap (Podberscek, 1997). En studie av Grigg & Kogan (2019) visade att kattägare med förståelse för kattens beteende och behov upplevde färre beteendeproblem hos katterna, jämfört med de kattägare som saknade kunskap och missuppfattade kattens signaler. Studien visar att utbildning om kattens behov, det sociala bandet mellan katt och människan samt kattens naturliga beteende, skulle kunna öka välfärden för de katter som hålls som sällskapsdjur.

Resultatet av ovan nämnda studier tyder på att undervisning krävs för att kunna öka förståelsen, kunskapen och intresset för kattens välfärd. De gymnasier som utbildar elever i djurhållning kan anses som förebilder, eftersom det är gymnasiets ansvar att förse sina elever med den kunskap som krävs för att hålla och sköta djur. Att inte prioritera, och i vissa fall även exkludera, undervisning om katter kommer troligtvis enbart förstärka de attityder som finns i samhället idag, nämligen att katter klarar sig självständigt. Eftersom våra attityder påverkar hur vi håller katter (Grigg & Kogan, 2019), är det svårt att förvänta sig att en förändring sker, om inte attityderna ifrågasätts. Om inte de som utbildar eller utbildas i djurhållning föregår med ett gott exempel, samt besitter kunskaper om hur en katt ska hållas, kan det ifrågasättas hur kunskapen ska kunna spridas.

Barn och ungdomar som är i kontakt med djur vid ung ålder har ofta mer positiva attityder mot djur senare i livet (Mazas *et al.*, 2013; Martens *et al.*, 2019). Martens *et al.* (2019) undersökte holländska och belgiska gymnasieelevers attityder mot djur. Resultatet av studien visade att de elever som exempelvis hade egna

sällskapsdjur eller fått undervisning om djur i skolan, på djurparker eller på akvarium hade mer positiva attityder och var mer intresserade av djurens välfärd. De attityder som skapas av den kunskap eleverna får i skolan kan ha en stor påverkan på det efterföljande beteendet (Mazas *et al.*, 2013). Majoriteten av Sveriges gymnasier som besvarade enkäten upplevde inte eleverna intresserade av katt och katthållning, och planerade inte heller att inkludera katter i undervisningen i framtiden. En potentiell orsak till det upplevda ointresset hos eleverna hade kunnat bero på att de inte får undervisning om katter i dagsläget, eller fått undervisning om katter tidigare. En aspekt som också kan tas i beaktning är att det upplevda intresset hos eleverna för undervisning om katt och katthållning, baseras på rektorernas upplevelse. Därav kan eventuellt gymnasiet ointresse återspeglas på eleverna. Att inte heller planera att inkludera katter i undervisningen framöver bidrar även indirekt till att den rådande inställningen gentemot katter kvarstår.

Av de gymnasier som höll egna katter på skolan svarade fyra av fem att utbildning om katt ingår i undervisningen. Alla dessa fyra gymnasier erbjöd djurvårdsinriktning, där katter inkluderades. Av dessa fyra gymnasier erbjöd två inriktningen hästhållning, där undervisning om katt och katthållning inkluderades på ett av gymnasierna. Det var ett gymnasium, som enbart erbjöd hästhållning, som uppgav att de håller katter på skolan men inte inkluderar katt i undervisningen. Trots att gymnasiet utbildning har fokus på hästar och hästhållning, hade det indirekt kunnat bidra till de rådande attityderna gentemot katter. Att hålla katter på skolan som eleverna är i kontakt med men inte får utbildning om, hade kunnat förstärka bilden av att katter inte har samma värde som andra sällskapsdjur.

5.2 Hållning av katt på Sveriges naturbruksgymnasium

Gällande ID-märkning och registrering i Jordbruksverkets register tyder resultatet på att det inte finns rutiner i någon större utsträckning på de naturbruksgymnasier som besvarade enkäten i dagsläget. Enbart två av de fem gymnasier som hade katter på skolan visste med säkerhet att deras katter var ID-märkta. Däremot uppgav fyra av de fem besvarande gymnasierna att deras katter var registrerade. För att en katt ska kunna registreras i Jordbruksverkets register krävs i enlighet med 4 § förordning (2007:1240) om tillsyn över hundar och katter, att katten är ID-märkt. Därav kan resultatet tolkas som okunskap, och att de gymnasier som håller katter inte själva är medvetna om och/eller vet vilken lagstiftning som ska följas och vad dessa bestämmelser innebär. När de gymnasier som har ansvar för att utbilda elever i djurhållning, inte besitter kunskaper om lagstiftning samt följer den, är det orimligt att förvänta sig att eleverna ska göra det. Rutin på kastration och vaccination förekom även i liten omfattning, där mindre än hälften vaccinerade samtliga katter, och två av fem kastrerade inte eller visste inte om skolans katter var kastrerade.

Resultatet gällande kastration och vaccination går även i linje med det resultat som Nordqvist (2010) fann i sin studie, vilket tyder på att ingen större förändring har skett under de senaste 14 åren. Resultatet gällande försäkring tyder även på att det inte skett någon större förändring. Inget gymnasium hade försäkrat sina katter år 2010 (Nordqvist, 2010), och endast ett gymnasium uppgav i enkäten att de med säkerhet försäkrat sina katter.

Trots att inte alla gymnasier ID-märker, registrerar, vaccinerar och kastrerar gymnasiets katter uppgav alla utom ett gymnasium att deras katter hålls utomhus. Det pekar bland annat på att de nya bestämmelserna i L102, nämligen att katter inte får gå utomhus och fortplanta sig oplanerat, inte fått genomslagskraft på alla naturbruksgymnasier i Sverige. När okastrerade katter, eller katter vars ägare inte vet om dessa är kastrerade, släpps ut fritt i naturen kan detta bidra till oplanerad avel och därmed till en ökning i den hemlösa kattpopulationen (Prop. 2021/22:49). Att släppa ut katter som inte är vaccinerade ökar även risken för att katterna drabbas av och/eller sprider sjukdomar, vilket även belyses i studierna utförda av Gilhofer *et al.* (2019) samt Robertson *et al.* (2008).

Jämfört med det resultat som Nordqvist (2010) fann i sin studie verkar det vara färre gymnasier som håller egna katter på skolan i dagsläget i förhållande till för 14 år sedan. Av de gymnasier som ingick i studierna höll 40% (14/35) av naturbruksgymnasierna egna katter år 2010 (Nordqvist, 2010), jämfört med 29% (5/17) år 2024. Nordqvist (2010) hade däremot en högre svarsfrekvens på sin enkätundersökning. Det kan ha haft en påverkan på resultatet, och gör det därför svårt att jämföra dessa resultat med varandra. Det går därför inte att med säkerhet dra slutsatsen att det stämmer att katthållningen minskat på naturbruksgymnasierna, eftersom den data som samlats in inte är tillräcklig för att skapa en övergripande bild av gymnasiernas katthållning. Om katter däremot hålls i lägre utsträckning på naturbruksgymnasierna i dagsläget jämfört med för 14 år sedan, kan eventuellt de nya bestämmelserna ha en påverkan på det. Eftersom det kräver mer ansvar enligt lagstiftningen att hålla katter idag jämfört med tidigare, kan en potentiell förklaring vara att de gymnasier som är medvetna om de nya bestämmelserna och upplever att de inte kan följa dessa, gjort en bedömning av att gymnasiet inte ska hålla egna katter. Oavsett tyder resultatet från både denna studie och studien utförd av Nordqvist (2010) på att det är vanligare att naturbruksgymnasierna inte håller katter, jämfört med att katter finns på gymnasierna.

5.3 Lagstiftningens genomslagskraft

Gällande lagstiftningens genomslagskraft är det svårt att få en övergripande bild av hur det ser ut på Sveriges naturbruksgymnasium i dagsläget. Eftersom 75% (74/99)

av de gymnasier som fick enkäten skickad till sig inte besvarade enkäten, finns fortfarande ett stort mörkertal i den data som samlades in. Det går dock att utläsa av de inkomna enkätsvaren att elever med inriktning hästhållning får mer undervisning om katt och katthållning idag jämfört med tidigare resultat (Nordqvist, 2010). Att detta skulle bero på de nya bestämmelserna är däremot svårt att avgöra. Av de gymnasier med inriktning hästhållning som specificerade vilka utbildningsområden som ingick i undervisningen var det en minoritet som uppgav att djurskyddslagstiftningen var ett av dem. Skulle de nya bestämmelserna vara orsaken till att katter inkluderas i större utsträckning kan det argumenteras att djurskyddslagstiftningen borde ta större plats och viktas i högre grad i den undervisning som eleverna får.

Trots att resultaten i studien enbart speglar en minoritet av naturbruksgymnasierna i Sverige tyder resultatet snarare på att bestämmelserna inte nått ut till alla gymnasier. Detta eftersom det fortfarande råder en osäkerhet kring ID-märkning, registrering och kastration av gymnasiets katter. Hade de nya bestämmelserna fått önskad genomslagskraft hade det kunnat förväntas att de gymnasier som håller katter har rutin på ID-märkning, registrering och kastration. Dessvärre tyder resultatet på att de katter som hålls på naturbruksgymnasierna i varierande utsträckning fortfarande hålls på ett sätt som strider mot bestämmelserna i lagstiftningen.

5.4 Aspekter som rör hållbarhet och samhälle

5.4.1 Sociala hållbarhetsaspekter

Ur ett samhällsperspektiv är en skärpt lagstiftning kring märkning och registrering av katter ett konkret verktyg för att kattens status i samhället ska kunna höjas (Prop. 2021/22:49). Syftet med att införa strängare krav för kattägare, utöver att minska antalet hemlösa katter, är även att höja kattens värde, samt bidra till att göra bestämmelserna i 2 kap. 8 § DL om förbud mot att överge djur av tamdjursart verkningsfullt (Prop. 2021/22:49). Däremot krävs att bestämmelserna följs, för att lagstiftningen ska få önskad genomslagskraft. Så länge omärkta och oregistrerade katter fortfarande går fria i naturen kvarstår den problematik som finns kopplad till identifiering och återförening med kattens ägare (Prop. 2021/22:49). Är katten inte märkt och registrerad är det svårt att avgöra om katten har en ägare, eller tillhör den hemlösa kattpopulationen. Bestämmelserna i L90 gällande märkning och registrering är fortfarande relativt nyinförda i dagsläget, vilket kan vara en orsak till att de ännu inte fått större genomslagskraft på Sveriges Naturbruksgymnasium. Samtidigt är det ägarens skyldighet att vara medveten samt påläst på den lagstiftning som gäller för det djur som hålls. Det kan argumenteras att det innebär

en större problematik att hålla omärkta och oregistrerade katter när det gäller ett naturbruksgymnasium, eftersom deras handlingar även påverkar de elever som gymnasiet utbildar. Gymnasiets hållning av katterna påverkar på så sätt en större målgrupp. Potentiellt kan det ge upphov till en större problematik gällande kattarnas status i samhället och problematiken som finns med avseende på hemlösa katter, om de eleverna med intresse för djurhållning inte utbildas i ägaransvar.

En potentiell orsak till att undervisning om katt och katthållning inte prioriteras i högre grad på de svenska naturbruksgymnasierna, samt att de nya bestämmelserna inte följs på alla naturbruksgymnasier, kan bero på att gymnasierna inte är medvetna om vilka konsekvenser deras handlingar potentiellt kan ge upphov till. Att låta naturbruksgymnasierna i Sverige ta del av denna studies resultat hade därför kunnat användas för att öka kunskapen och förståelsen för den problematik som finns gällande hemlösa katter i Sverige. Ökad kunskap hade förhoppningsvis även kunnat verka för att Sveriges naturbruksgymnasium tar ett större ansvar, och ser över sin undervisning om, och hållning av katt. Studiens resultat kan även vara användbar för länsstyrelsen genom att belysa att det finns brister i efterföljandet av de nya bestämmelserna. Genom att göra länsstyrelserna medvetna om hur situationen ser ut, kan det i sin tur påverka hur de agerar och bemöter de brister som uppmärksammades gällande ID-märkning, registrering och oplanerad avel.

5.4.2 Miljömässiga hållbarhetsaspekter

Det är sedan tidigare känt att katter har en stor påverkan på den omgivande miljön i form av ett ökat predationstryck (Loss & Marra, 2017; Lazenby, 2021; Herrera *et al.*, 2022). Det finns redan ett stort antal katter, både hemlösa och ägda, i samhället som utgör ett ökat predationstryck på ekosystemen (Loss *et al.*, 2013). Fler omärkta, oregistrerade och okastrerade katter i miljön hade i sin tur kunnat öka det redan befintliga hotet på hela ekosystem, om antalet hemlösa katter stiger. Att majoriteten av de gymnasier som höll egna katter håller dem utomhus, medan två av fem gymnasier inte vet med säkerhet att deras katter är kastrerade, tyder på att även naturbruksgymnasierna eventuellt bidrar till att fler katter utan hem tillförs till miljön. Som Loss *et al.* (2013) fann i sin studie utgör dessutom de hemlösa katterna ett större hot för miljön i form av predation, eftersom dessa inte kan förlita sig på människan för att hitta föda.

5.4.3 Etiska hållbarhetsaspekter

Att katter i liten omfattning inkluderas i undervisningen för elever som studerar naturbruk riskerar ge negativa konsekvenser för katterna. Genom att exkludera undervisning om kattens behov och vad en god välfärd för katter innebär, kan bilden av att katten inte har några behov som ägaren behöver uppfylla förstärkas. Som

Grigg & Kogan (2019) fann i sin studie upplevde ägare med kunskap om kattens behov färre välfärdsproblem. Är man som kattägare inte medveten om vilka behov som behöver uppfyllas samt vilka beteenden som indikerar en negativ välfärd är det också svårare att hålla katt på ett hållbart sätt. Det går därför att diskutera huruvida det är etiskt försvarbart att hålla katter utan att besitta kunskap om hur en god djurvälstånd uppnås. Det är genom forskning känt att kattens beteendebestånd, precis som för andra djur, är viktiga för att kunna uppnå en god välfärd. För att kunna hålla katter på ett etiskt sätt som förhindrar obehag och/eller lidande, borde det ske på ett sätt som tillgodoser kattens behov.

Oavsett var de hemlösa katterna kommer ifrån, om de fötts i vilt tillstånd eller övergivits av eller kommit bort från sin ägare är det människans handlingar som bär ansvaret för att katter lever vilt i naturen (Robertson *et al.*, 2008). På så sätt kan människan ses som ansvarig för det lidande som de hemlösa katterna utsätts för i form av kyla, svält, parasitangrepp, skador, sjukdomar etc. Att inte följa den lagstiftning som finns genom att fortsätta hålla omärkta, oregistrerade och okastrerade katter bidrar detta även till ett oetiskt förhållningssätt, som enbart förvärrar de problem som finns avseende hemlösa katter i dagsläget.

5.4.4 Ekonomiska hållbarhetsaspekter

Att hålla katter med en negativ välfärd är inte ekonomiskt hållbart, eftersom sjuka djur kräver vård. En minoritet av de gymnasier som uppgav att de höll katter visste med säkerhet att katterna var vaccinerade. Vilket medför en förhöjd risk för gymnasiets katter att drabbas av sjukdomar. Hade undervisning på gymnasienivå kunnat förse eleverna med mer kunskap om katthållning samt de problem som kan uppstå till följd av en felaktig katthållning, hade behovet av veterinärvård i större utsträckning eventuellt kunnat minskas. Detta eftersom dessa problem i stället kunnat förebyggas med hög djurvälstånd. enbart ett gymnasium som med säkerhet visste att samtliga av gymnaset katter var försäkrade. Oförsäkrade katter som behöver vårdas av veterinär kan innebära stora kostnader (Willberg Johnn, 2018). Då hemlösa katter saknar försäkring är en av de största kostnaderna för de ideella djurskyddsorganisationerna veterinärkostnader (Ds 2019:21). Detta eftersom alla katter som kommer in till katthemmen måste undersökas och vaccineras av veterinär (Ds 2019:21).

Den hemlösa kattpopulationen kräver mycket resurser från Länsstyrelsen och Polismyndigheten (Prop. 2021/22:49). Katter som är skygga eller förvildade medför att arbetet är mycket tids- och resurskrävande för de inblandade myndigheterna i form av infångning och hantering (Prop. 2021/22:49). Att det numera är krav på märkning och registrering samt att katter inte får reproducera sig oplanerat är ett steg i rätt riktning för att minska djurlidandet och underlätta

myndigheternas arbete. Studier har funnit ett positivt samband mellan utbildning och människans attityder gentemot katter (Podberscek, 1997; Mazas *et al.*, 2013; Grigg & Kogan, 2019). Mer utbildning tillsammans med förutsättningen att Sveriges naturbruksgymnasium föregår med ett gott exempel för eleverna, hade kunnat resultera i att kattarnas status i samhället höjs. Utbildning hade eventuellt också kunnat öka kunskapen om den djurskyddslagstiftning som finns, vilket kan verka mot att den hemlösa kattpopulationen minskar. Detta hade troligtvis även kunnat minska de resurser som läggs på att hantera de katter som saknar hem.

5.5 Metodens styrkor och svagheter

Att samla in data med hjälp av en enkätundersökning har många fördelar. Att distribuera en enkät via mejl är ett snabbt och smidigt tillvägagångssätt för att nå ut till studiens målgrupp. Det möjliggör även att selektivt kunna göra ett urval i vilka som berörs av studien, vilket stärker resultatets relevans. Rektorerna hade alternativet att pausa enkäten, där de gavs möjlighet att söka upp den information som efterfrågades för att besvara frågorna, för att sedan kunna återgå till enkäten vid ett senare tillfälle. Enkätjätten Netigate genererar dessutom användarvänliga enkäter, både för den som besvarar enkäten och i sammanställningen av enkätens utformning. Med en enkät är dessutom alla frågor formulerade på samma sätt, vilket medför att alla rektorer besvarar lika formulerade frågor.

Metodens begränsningar var målgruppen för enkäten relativt liten, vilket medförde att enkätens svarsfrekvens blev relativt låg, framför allt gällande de frågor som handlade om gymnasiernas katthållning. Till följd av få besvarade enkäter fick svarstiden för enkäten förlängas, och ytterligare en påminnelse fick skickas ut till samtliga gymnasier. Eftersom all kontakt med gymnasiernas rektorer skedde genom mejl var det svårt att uppmuntra fler rektorer till att besvara enkäten. Det var inte heller möjligt att rikta sig till enskilda gymnasium, eftersom enkäten besvarades anonymt. Att rektorerna var enkätens respondenter kan ha inverkat på resultatet, eftersom dessa inte är direkt involverade i djurskötseln och undervisningen. Däremot framgick det i följebrevet att rektorerna kunde vidarebefordra enkäten till en kollega. Vid utskicket av både enkäten och följebrevet pågick dessutom en driftstörning av studentmejl, vilket medförde att många mejl som skickades från skolans plattform hamnade i mottagarens skräppost. Detta medför en potentiell risk att flera gymnasier inte fått vare sig enkäten eller följebrevet skickat till sig, vilket kan ha haft en påverkan på enkätens svarsfrekvens. Att flera rektorer valt att inte slutföra enkäten medförde även att många frågor inte fick fullständiga svar. Detta medförde svårigheter för att kunna väga svar från olika frågor mot varandra. Bortfallet i svarsmängden noterades på fråga fyra, fråga fem samt fråga åtta, och samtliga av dessa frågor syftar till undervisning om katt och katthållning. Att

bortfallet noterats på dessa frågor kan bero på att de skolor som inte undervisade om katt uppfattade att studien inte riktade sig till dem, och därmed valde att avbryta enkäten. Vid utskick av enkäten uppstod dessutom fel i enkätens konstruktion, där frågor som markerats som obligatoriska kunde hoppas över, vilket också påverkade studiens resultat eftersom alla rektorer därmed inte besvarade alla enkätens frågor.

En parameter som är viktig att ta i beaktning är att några enkätfrågor riktade sig direkt mot att undersöka om naturbruksgymnasierna följer rådande lagstiftning. För de gymnasier som inte följer bestämmelserna kan dessa frågor uppfattas som känsliga, eftersom det innebär att gymnasiet måste erkänna att de bryter mot lagstiftningen och/eller inte vet vilken lagstiftning de har att förhålla sig till. Detta hade kunnat medföra att gymnasierna inte svarade sanningsenligt. Att enkäten var anonym kan dock ha fungerat som ett gynnsamt komplement. Då svaren inte gick att härleda till varken den person som besvarat enkäten eller till den skola som rektorerna arbetar på, bidrog det förhoppningsvis till att de besvarande rektorerna inte förvrängde sina svar.

För att öka svarsfrekvensen hade man potentiellt kunnat använda sig av intervjuer som ett komplement till enkäten. I studien utförd av Nordqvist (2010) sågs detta som en effektiv metod, vilket genererade fler svar. I studien av Nordqvist (2010) var målgruppen för studien däremot mindre, och bestod enbart av 56 naturbruksgymnasier i förhållande till 99 naturbruksgymnasier som ingick i denna studie. Med anledning att en enkätundersökning redan valts som metod och målgruppen var nästan det dubbla i jämförelse med målgruppen i studien av Nordqvist (2010), bedömdes intervjuer vara för omfattande och tidskrävande. Det hade däremot kunnat övervägas i framtida studier inom ämnet när metoden utformas. Med intervjuer frångås däremot den fördel som tillkommer med att alla frågor är utformade lika för alla respondenter, eftersom den personliga kontakten vid intervjun kan påverka hur mottagaren uppfattar och tolkar frågorna.

5.6 Styrkor och svagheter i litteratur och data

Den främsta styrkan i den data som samlats in är att underlaget kommer direkt från naturbruksgymnasierna, därmed direkt från den primära källan. Att alla gymnasier dessutom har besvarat lika formulerade frågor medför även att alla fått samma förutsättningar. Dessutom utformades frågorna i enkäten för att efterlikna de frågor som användes i studien av Nordqvist (2010), vilket även styrker jämförelsen med insamlad data i båda studierna. Det ger förutsättningar till färre felkällor som skulle kunna uppkomma av att gymnasierna tolkar frågorna olika. Den största svagheten i insamlad data är att den inte är tillräckligt omfattande för att skapa en övergripande bild av alla naturbruksgymnasier i Sverige, till följd av den låga svarsfrekvensen.

Eftersom svarsfrekvensen i studien av Nordqvist (2010) var högre, medförde det även vissa svårigheter i jämförelsen av den data som samlats in.

Vad gäller den litteratur som använts var det svårt att hitta studier som enbart undersöker de hemlösa katternas välfärd, eftersom de flesta studier lägger fokus på den problematik som hemlösa katter har på ekosystem och den omgivande miljön. Detsamma gäller forskning som studerar hur de sociala relationerna mellan katt och människa påverkar kattens välfärd. Många studier lyfter de fördelar som är kopplade till människans roll i att förse katterna med resurser så som veterinärvård, föda, skydd från väder och vind etc. Däremot är de få studier som analyserar hur de sociala interaktionerna mellan kattens och dess ägare påverkar kattens välfärd. Detta kan anses som en svaghet i litteraturen, eftersom det vore intressant att jämföra fler studier inom dessa områden med varandra för att kunna skapa en mer nyanserad bild. Även studier som undersöker hållning av, samt undervisning om katt på gymnasienivå, var svåra att hitta i den befintliga litteraturen. För att nyansera resultatet ytterligare hade det varit fördelaktigt att kunna ställa resultatet i denna studie mot fler resultat. En möjlig faktor som kan ha påverkat den funna litteraturen är även de sökord som används, vilket även är viktigt att i beaktning. Gällande litteraturens styrkor är många av de använda källorna skrivna av statliga myndigheter. De statliga myndigheterna står under tillsyn, och de rapporter, utredningar och riktlinjer som tas fram är grundligt behandlade och utredda. De vetenskapliga artiklar som använts i arbetet är skrivna av forskare, där majoriteten arbetar för ett flertal olika universitet och har publicerat granskade artiklar vilket stärker trovärdigheten. Majoriteten av de forskare som skrivit de artiklar som används är välutbildade inom sina områden, och har sammantaget en bred kompetens som veterinärer, biologer, etologer etc. I största möjliga mån har även artiklar som publicerar nya forskningsresultat använts, för att undvika att använda information som inte längre är aktuell. Artiklarna har även granskats för att kontrollera att den fakta som framställs är objektiv.

En studie som använts mycket i arbetet är en artikel skriven av Robertson (2008). Artikeln är en översiktsartikel, vilket innebär att det krävs en försiktighet i bedömningen av var den fakta som presenteras har sitt ursprung. Fördelen med en sådan artikel är däremot att den presentera och sammanställer flera studier och resultat på samma ställe, där olika studier och resultat jämförs mot varandra. Vilket gör det även enklare att hitta fler artiklar och granska information som presenteras. Författaren i artikeln drar däremot egna slutsatser och resonemang av den information som diskuteras, vilka är de som har varit intressanta ur perspektivet att använda denna artikel som källa. Att författaren i grunden är veterinär, och arbetar som forskare för ett flertal universitet i USA och Kanada samt har publicerat ett flertal granskade artiklar om katters välfärd, höjer även källans tillförlitlighet.

Studien genomförd av Grigg & Kogan (2019) har använts mycket i detta arbete. Det som styrker källans trovärdighet är studiens omfattning, eftersom deras enkätundersökning gav upphov till en stor insamlad datamängd. Studien lyfter även ett flertal olika parametrar, som både syftar till ägarens förhållningssätt och kattens uppvisade beteenden, vilket medför att författarna har en stor grund för att kunna diskutera ämnet ur olika synvinklar på ett nyanserat sätt. Det som sänker studiens trovärdighet i förhållande till detta arbete är att studien utförd av Grigg & Kogan (2019) endast hade personer bosatta i USA i deras målgrupp. Detta kan medföra geografiska och kulturella skillnader i svarsdata, vilket gör att det inte med säkerhet går att anta att det resultat som forskarna fann är direkt applicerbara för Sverige. För att öka källans trovärdighet hade fler jämförelser med svenska resultat varit att föredra.

5.7 Framtida frågeställningar

Det upplevs att det saknas forskning på de hemlösa katternas välfärd, samt forskning på de sociala relationerna mellan katt och människa. Detsamma gäller studier på undervisning om katt på gymnasienivå. Därav hade forskning som mer ingående studerar relationen mellan katter och deras ägare, samt hur den sociala kontakten påverkar välfärden varit intressant att studera djupare. Förhoppningsvis hade dessa studier även kunnat bidra till en ökad förståelse för människans ansvar som kattägare, vilket på så sätt även kunnat påverka människans attityder gentemot katter. Studier som enbart fokuserar på hemlösa katters välfärd hade förhoppningsvis även kunnat bidra till att fler kattägare förstår vikten av att följa de bestämmelser som finns med avseende på katthållning.

Forskning gällande huruvida katter inkluderas i undervisningen på gymnasienivå var svår att hitta. För framtida studier inom ämnet hade det varit intressant att undersöka mer ingående vad som tas upp i undervisningen om katt och katthållning på gymnasienivå. Det hade även varit av intresse att undersöka vilka faktorer som påverkar varför kattundervisning inte prioriteras i någon högre utsträckning i dagsläget. Av det resultat som presenterats i denna studie hade det varit intressant att undersöka om det enbart orsakas av ointresse, eller om det exempelvis kan bero på svåråtkomligt undervisningsmaterial, tidsbrist, eller andra orsaker. Eftersom denna studies målgrupp var Sveriges Naturbruksgymnasiums rektorer hade en undersökning riktad till naturbruksgymnasiernas elever kunnat vara ett intressant komplement att tillföra. En studie som i stället syftar till att undersöka elevernas upplevelser och kunskaper om katt och katthållning hade kunnat nyansera resultatet ytterligare. Förslagsvis hade elevernas kunskaper om katter, hur katter bör hållas för att uppnå en god välfärd samt kunskaper om den lagstiftning som berör katter

kunnat undersökas. Det hade även varit intressant att undersöka elevernas upplevelser om undervisningen om katt, samt upplevelsen av de katter som hålls på gymnasierna.

Eftersom ingen större genomslagskraft för de nya bestämmelserna i L90 respektive L102 kunde fastställas på Sveriges naturbruksgymnasium utifrån denna studie, hade det även varit intressant att undersöka vad som krävs för att ny lagstiftning med avseende på katt ska få önskad genomslagskraft. Exempelvis hade en jämförelse med andra länder kunnat göras för att vidare studera hur landets lagstiftning påverkar hur naturbruksgymnasium håller sina katter samt undervisar om katt. Förslag på framtida frågeställningar lyder därför som följande:

- Vilka faktorer påverkar i vilken utsträckning katt och katthållning inkluderas i undervisningen på Sveriges Naturbruksgymnasium?
- Vilka kunskaper om katt och katthållning besitter de elever som studerar vid Sveriges naturbruksgymnasier, och hur upplever dessa undervisning om katter?
- Hur påverkas katter av avsaknaden av interaktion med människan?
- Vad krävs för att de nya bestämmelserna om ID-märkning, registrering och oplanerad avel ska få önskad genomslagskraft på Sveriges Naturbruksgymnasium?

6. Slutsats

Elever som studerar inriktningen hästhållning får undervisning om katt och katthållning i större utsträckning jämfört med tidigare resultat. Majoriteten av den undervisning som bedrivs om katt och katthållning sker däremot fortfarande för de elever som studerar inriktningen djurvård. Omärkta, oregistrerade och okastrerade utomhusgående katter hålls fortfarande på Sveriges Naturbruksgymnasium. Trots att nya bestämmelser trätt i kraft gällande ID-märkning, registrering och oplanerad avel avseende katt råder fortfarande osäkerheter kring gymnasiernas rutiner och förhållningssätt till de nya bestämmelserna. Vaccination av gymnasiets katter sker i liten omfattning. Denna studie tyder på att det inte skett någon större förändring i Sveriges naturbruksgymnasiums undervisning om, och hållning av katt, under de senaste 14 åren.

Referenser

- Bradshaw, J. W. 2016. Sociality in cats: A comparative review. *Journal of veterinary behavior*, 11, 113-124.
- Cecchetti, M., Crowley, S. L., & McDonald, R. A. (2021). Drivers and facilitators of hunting behaviour in domestic cats and options for management. *Mammal Review*, 51(3), 307-322.
- Crowley, S. L., Cecchetti, M., & McDonald, R. A. 2020. Our wild companions: Domestic cats in the Anthropocene. *Trends in Ecology & Evolution*. 35(6), 477-483.
- Djurskyddsförordning (2019:66).
- Djurskyddslag (2018:1192).
- Driscoll, C. A., Macdonald, D. W., & O'Brien, S. J. 2009. From wild animals to domestic pets, an evolutionary view of domestication. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 106, 9971-9978.
- Ds 2019:21 2019. Märkning och registrering av katter – ett förslag och dess konsekvenser. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Escobar-Aguirre, S., Alegría-Morán, R. A., Calderón-Amor, J., & Tadich, T. A. 2019. Can responsible ownership practices influence hunting behavior of owned cats?: results from a survey of cat owners in Chile. *Animals*. 9(10), 745.
- Faure, E., & Kitchener, A. C. 2009. An archaeological and historical review of the relationships between felids and people. *Anthrozoös*. 22(3), 221-238.
- Förordning (2007:1240) om tillsyn över hundar och katter.
- Gilhofer, E. M., Windschnurer, I., Troxler, J., & Heizmann, V. 2019. Welfare of feral cats and potential influencing factors. *Journal of veterinary behavior*. 30, 114-123.

- Grigg, E. K., & Kogan, L. R. 2019. Owners' attitudes, knowledge, and care practices: Exploring the implications for domestic cat behavior and welfare in the home. *Animals*. 9(11), 978.
- Hall, C. M., Bryant, K. A., Haskard, K., Major, T., Bruce, S., & Calver, M. C. 2016. Factors determining the home ranges of pet cats: A meta-analysis. *Biological Conservation*. 203, 313-320.
- Herrera, D. J., Cove, M. V., McShea, W. J., Flockhart, D. T., Decker, S., Moore, S. M., & Gallo, T. 2022. Prey selection and predation behavior of free-roaming domestic cats (*Felis catus*) in an urban ecosystem: Implications for urban cat management. *Biological Conservation*. 268, 109503.
- Hill, R. C., & Scott, K. C. 2004. Energy requirements and body surface area of cats and dogs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 225(5), 689-694.
- Hirsch, E. N., Geijer, J., & Andersson, M. 2022. Owner perceived behavior in cats and the influence of husbandry practices, housing and owner attitudes in Sweden. *Animals*. 12(19), 2664.
- Hu, Y., Hu, S., Wang, W., Wu, X., Marshall, F. B., Chen, X., Hou, L. & Wang, C. 2014. Earliest evidence for commensal processes of cat domestication. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 111(1), 116-120.
- Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.
- Lanzenby, B. T., Mooney, N. J. & Dickman, C. R. 2021. Raiders of the last ark: the impacts of feral cats on small mammals in Tasmanian forest ecosystems. *Ecological Applications*. 31(6).
- Levy, J. K., & Crawford, P. C. 2004. Humane strategies for controlling feral cat populations. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 225(9). 1354-1360.
- Loss, S. R. & Marra, P. P. 2017. Population impacts on free-ranging domestic cats on mainland vertebrates. *Frontiers in ecology and the environment*. 15(9), 502-509.
- Loss, S. R., Will, T. & Marra, P. P. 2013. The impact of free-ranging cats on wild life of the United States. *Nature Communications*. 4(1396).
- Loyd, K. A. T., & Hernandez, S. M. 2012. Public perceptions of domestic cats and preferences for feral cat management in the southeastern United States. *Anthrozoös*. 25(3), 337-351.

- Manimalisrapporten. 2017. Sällskapsdjurens betydelse för människan och samhället.
- Martens, P., Hansart, C., & Su, B. 2019. Attitudes of young adults toward animals—the case of high school students in Belgium and The Netherlands. *Animals*. 9(3), 88.
- Mazas, B., Fernández Manzanal, M. R., Zarza, F. J., & María, G. A. 2013. Development and validation of a scale to assess students' attitude towards animal welfare. *International Journal of Science Education*. 35(11), 1775-1799.
- Nordqvist, A. 2010. A Survey of Natural Resource Programmes' Keeping & Education of Cats. Bachelor's thesis. Swedish University of Agricultural Sciences, Sweden.
- Nutter, F. B., Levine, J. F., & Stoskopf, M. K. 2004. Reproductive capacity of free-roaming domestic cats and kitten survival rate. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 225(9). 1399-1402.
- Näringsdepartementet. 2021-10-28. Märkning och registrering av katter. Proposition. Prop. 2021/22:49.
- Perrine, R. M., & Osbourne, H. L. 1998. Personality characteristics of dog and cat persons. *Anthrozoös*. 11(1), 33-40.
- Plantinga, E. A., Bosch, G., & Hendriks, W. H. 2011. Estimation of the dietary nutrient profile of free-roaming feral cats: possible implications for nutrition of domestic cats. *British Journal of Nutrition*. 106(S1), S35-S48.
- Podberscek, A. L. 1997. Illuminating issues of companion animal welfare through research into human-animal interactions. *Animal Welfare*. 6(4), 365-372.
- Robertson, S. A. 2008. A review of feral cat control. *Journal of feline medicine and surgery*. 10(4), 366-375.
- Skolverket. 2024.
<https://utbildningsguiden.skolverket.se/gymnasieskolan/gymnasieskolans-program/naturbruksprogrammet/>, använd 2024-04-10
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:34) om registrering av hundar och katter,.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L102.

- Stella, J., Croney, C., & Buffington, T. 2013. Effects of stressors on the behavior and physiology of domestic cats. *Applied animal behaviour science*, 143(2-4), 157-163.
- Striwing, H. 2020. Kompendium i förvaltning och djurskydd m.m..
- Tan, S. M., Stellato, A. C., & Niel, L. (2020). Uncontrolled outdoor access for cats: An assessment of risks and benefits. *Animals*, 10(2), 258.
- Toukhsati, S. R., Bennett, P. C., & Coleman, G. J. 2007. Behaviors and attitudes towards semi-owned cats. *Anthrozoös*. 20(2), 131-142.
- Turner, D. C. 2021. Unanswered questions and hypotheses about domestic cat behavior, ecology, and the cat–human relationship. *Animals*. 11(10), 2823.
- Willberg Johnn, C., 2018. <https://www.agria.se/katt/artiklar/forsakring/forsakra-katt/>, använd 2024-06-01.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Katten är det vanligaste sällskapsdjuret i Sverige. Trots att katten är så vanlig i de svenska hushållen har den i förhållande till andra sällskapsdjur väldigt låg status i samhället. Det finns en stor problematik kopplad till hemlösa katter. Den hemlösa kattpopulationen i Sverige utgörs uppskattningsvis av mer än 100 000 hemlösa katter. En vanlig missuppfattning är att katter kan klarar sig bra på egen hand. Hemlösa katter riskerar däremot att drabbas av sjukdomar, parasitangrepp, skador etc, vilket i sin tur kan medföra ett stort lidande. Den 1 januari 2023 trädde en ny bestämmelse i djurskyddslagstiftningen i kraft, nämligen att katter numera ska ID-märkas och registreras i Jordbruksverkets register. Jordbruksverket har även infört krav på att katter inte får gå ute och reproducera sig oplanerat. Målet med de nya bestämmelserna är bland annat att minska antalet hemlösa katter i Sverige.

Syftet med studien var att undersöka om de nya bestämmelserna i djurskyddslagstiftningen fått någon genomslagskraft på Sveriges naturbruksgymnasium, samt om det påverkat hur gymnasierna undervisar om, och hur de håller sina katter. Resultatet av studien tyder på att undervisning om katter förekommer i varierande grad för de gymnasieelever som läser naturbruksprogram. Det var främst programinriktningen djurvård som inkluderade katt i undervisningen, och hade även den mest omfattande undervisningen om katt. Majoriteten av de svarande gymnasierna upplevde inte eleverna intresserade av att lära sig om katt, och inget gymnasium uppgav att undervisning om katt kommer inkluderas i framtiden för de inriktningar som inte har det i dagsläget. Det råder fortfarande osäkerheter kring gymnasiernas rutiner med avseende på ID-märkning, registrering i Jordbruksverkets register, vaccination och kastration. Studien tyder på att de nya kraven i djurskyddslagstiftningen ännu inte har fått önskad effekt. Detta kan potentiellt orsakas av bristande kunskap och bristande medvetenhet hos gymnasierna om aktuell lagstiftning. Att katter inte prioriteras i undervisningen kan också vara ett resultat av människors attityder till katter. Eleverna på naturbruksgymnasierna kommer med stor sannolikhet att hålla djur i framtiden och har ett framtida ansvar att föra sina kunskaper vidare. För att kunna lösa problemet med hemlösa katter i Sverige föreslås mer utbildning om katter och djurskyddslagstiftningen på Sveriges naturbruksgymnasium.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Frida Lundmark Hedman för det ovärderliga stödet och den fantastiska feedback som jag har fått under arbetets gång. Jag vill också tacka programmets lärare och föreläsare för allt jag har fått möjlighet att lära mig under mina tre år på Sveriges lantbruksuniversitet. Jag är även otroligt tacksam för min familj och mina vänner som har stöttat mig under mina studier. Utan er hade detta arbetet inte varit möjligt.

Bilaga 1

1. Hur många elever går på skolan?

---

2. Vilka inriktningar inom naturbruk finns på skolan? Vänligen svara bortsett från eventuell profil inom inriktningen.

- Hästhållning
- Djurvård
- Lantbruk
- Skogsbruk
- Jordbruk
- Jakt och/eller viltvård
- Annat, vänligen ange vilken/vilka. _____

3. Får alla skolans elever undervisning om katt och katthållning?

- Ja
- Nej

4. Vilken/vilka inriktningar tar inte upp katt i undervisningen?

- Hästhållning
- Djurvård
- Lantbruk
- Skogsbruk
- Jordbruk
- Jakt och/eller viltvård
- Annat, vänligen ange vilken/vilka. _____

5. Om undervisning om katter inte sker i dagsläget, har ni planer på att inkludera det i undervisningen i framtiden för de inriktningar som angavs i fråga 4?

- Ja
- Nej
- Vet ej

6. Upplever ni att majoriteten av eleverna är intresserade av att lära sig om katt och katthållning?

- Ja
- Nej
- Vet ej

7. Vilka läroböcker/vilket undervisningsmaterial används vid undervisning av katt?

8.

Nedan följer frågor gällande vad som ingår i undervisningen om katt och katthållning för skolans olika inriktningar. Notera att denna sida innefattar frågorna 8a-8i.

Scrolla ner på sidan för att hitta en separat fråga att besvara för varje inriktning skolan har.

Om ingen undervisning om katt och katthållning förekommer i inriktningen, vänligen välj alternativet "Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen". Du behöver enbart svara på de frågor som gäller de inriktningar som är aktuella för skolan.

8a. Inriktning hästhållning:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebövhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen

- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter_____

8b. Inriktning Djurvård:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter_____

8c. Inriktning Lantbruk:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter_____

8d. Inriktning Jordbruk:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter_____

8e. Inriktning Skogsbruk:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter_____

8f. Inriktning Jakt och/eller viltvård:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter_____

Om skolan har andra inriktningar än de som listas i frågorna 8a.-8f., vänligen fyll i 8g.-8i. Ange inriktningen i textrutan över respektive fråga.

Vänligen ange den inriktning som svaren i 8g. avser.

8g. Annan inriktning:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter _____

Vänligen ange den inriktning som svaren i 8h. avser.

8h. Annan inriktning:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter _____

Vänligen ange den inriktning som svaren i 8i. avser.

8i. Annan inriktning:

Vänligen ange de delar som ingår i undervisningen om katt och katthållning.

- Utfodring
- Hantering
- Skötsel
- Raskunskap
- Beteendebhov och etologi
- Djurskyddslagstiftning
- Ingen undervisning om katt förekommer inom inriktningen
- Annat, vänligen ange vad som ingår i undervisning utöver ovanstående punkter_____

9.

Nedan följer frågor gällande hur många undervisningstimmar eleverna får om katt och katthållning under utbildningen. Notera att sidan innehåller både fråga 9a och 9b. Om inriktningen inte är aktuell för skolan, vänligen ange alternativet "Ej aktuell". Du kan använda dig av de cirkulära pilarna ovanför svarsalternativen för att gå tillbaka till en tidigare inriktning om du behöver ändra ditt svar.

9a. Ungefär hur många undervisningstimmar får eleverna om katter och katthållning inom de olika inriktningarna under utbildningen?

0 h 0-5 h 5-10 h 10-15 h Mer än 15 h Ej aktuell

- Hästhållning_____
- Djurvård_____
- Lantbruk_____
- Jordbruk_____
- Skogsbruk_____
- Jakt och/eller viltvård_____

9b. Har skolan fler inriktningar än de som listas i fråga 9a, vänligen ange inriktningen/inriktningarna samt ungefär hur många undervisningstimmar som eleverna får om katter och katthållning inom inriktningen/inriktningarna.

---

10. Håller ni katter på skolan?

- Ja
- Nej
- Vet ej

11. Hur många katter finns på skolan?

---

12. Av vilken/vilka raser är katterna? Det går bra att kryssa i flera alternativ.

- Bondkatt/huskatt
- Raskatt
- Korsning
- Vet ej

13. Hur hålls katterna? Det går bra att kryssa i flera alternativ.

- Inomhus
- Utomhus
- I /kring ladugården
- Både inomhus och utomhus
- Vet ej
- Annat, vänligen ange i textrutan _____

14. I vilken miljö är skolan belägen?

- Stadsmiljö
- Landsbygd

15. Är skolans katter vaccinerade?

- Ja, alla
- Ja, majoriteten av dem
- Ett fåtal
- Nej, inga
- Vet ej

16. Är skolans katter kastrerade?

- Ja, alla
- Ja, majoriteten av dem
- Ett fåtal
- Nej, inga
- Vet ej

17. Är skolans katter försäkrade?

- Ja, alla
- Ja, majoriteten av dem
- Ett fåtal
- Nej, inga
- Vet ej

18. Är skolans katter avmaskade?

- Ja, alla
- Ja, majoriteten av dem
- Ett fåtal
- Nej, inga
- Vet ej

19. Är skolans katter ID-märkta?

- Ja, alla
- Ja, majoriteten av dem
- Ett fåtal
- Nej, men vi ska märka dem
- Vet ej

20. Är skolans katter registrerade i Jordbruksverkets register?

- Ja, alla
- Ja, majoriteten av dem
- Ett fåtal
- Nej, men vi ska registrera dem
- Vet ej

21. Är skolans katter registrerade i något frivilligt kattregister? Det går bra att kryssa i flera alternativ.

- Ja, i SVERAKs kattregister
- Ja, i SKKs kattregister
- Nej
- Ja, annat. Vänligen ange kattregister i textrutan _____

22. Hur införskaffar ni de katter som hålls på skolan? Det går bra att kryssa i flera alternativ.

- Skolan bedriver egen kattuppfödning
- Skolan köper in katter från privatpersoner
- Skolan köper in katter från uppfödare
- Annat, vänligen ange i textrutan _____

23. Vilken typ av foder får katterna? Det går bra att kryssa i flera alternativ.

- Foder från djuraffär/klinik
- Foder från mataffär
- Vet ej
- Annat, vänligen ange i textrutan _____

24. Är det något övrigt du vill lägga till avseende hållande av och undervisning om katt på er skola, eller något i enkäten du vill kommentera, kan du göra det här.

Bilaga 2

Mitt namn är Johanna Lembke och jag studerar etologi och djurskyddsprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala. I dagsläget skriver jag mitt examensarbete, där jag genom en enkätstudie kartlägger i vilken omfattning katter inkluderas i undervisningen på Sveriges Naturbruksgymnasium. Jag undersöker även hur de skolor som har egna katter håller dessa.

Under de senaste åren har nya bestämmelser gällande katter och katthållning trätt i kraft, i bland annat lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, och i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter. Jag är intresserad av att se om de nya bestämmelserna fått någon genomslagskraft och påverkat hur undervisningen om, och hållning av, katt ser ut på gymnasienivå.

Alla Sveriges gymnasium som erbjuder naturbruksprogram med inriktningar som rör djur, får enkäten skickad till sig. Enkäten skickas i ett separat mejl via enkättjänsten Netigate. Enkäten är anonym och dina svar kommer inte att kunna härledas till dig eller den skola du arbetar på. Enkäten skickas ut samma dag som du får det här mejlet. Om du inte har fått enkäten i din vanliga inkorg ber jag dig därför att kontrollera din skräppost.

Jag vore väldigt tacksam om du vill hjälpa mig att kartlägga området genom att ta dig tid att besvara enkäten. Enkäten tar cirka 10 minuter att besvara, och sista dagen för att svara är onsdagen den 17 april 2024.

Om du som fått enkäten skickad till dig inte är insatt i ämnet och därför inte kan besvara enkäten får du gärna vidarebefordra den till en kollega. Enbart en besvarad enkät per skola efterfrågas.

Om du har frågor kan du kontakta mig på (mejladress) eller via telefon på (Telefonnummer). Min handledare under projektet är Frida Lundmark Hedman och vid frågor når du henne på (mejadress).

Tack på förhand för din medverkan!
Johanna Lembke, Student

Bilaga 3

Hej!

Mitt namn är Johanna Lembke och för cirka två veckor sedan mejlade jag ut en enkät till de naturbruksgymnasium i Sverige som erbjuder naturbruk med inriktningar som rör djur. Detta mejl gäller inte dig som redan slutfört enkäten.

Jag har dessvärre inte fått in så många svar och har därmed inte en tillräcklig grund för att kunna utföra studien. Av den anledningen har jag förlängt svarstiden till tisdagen den 23 april.

Om du ännu inte har besvarat enkäten och har några minuter över får du väldigt gärna besvara den! Även om undervisning om katt och katthållning inte sker på ert naturbruksgymnasium i dagsläget, och inga katter hålls på skolan, får du gärna besvara enkäten ändå! Det är en del av kartläggningen av området, och dina svar är därmed viktiga för resultatet!

Vid frågor kan du kontakta mig på (mejladress) eller via telefon på (telefonnummer). Min handledare under projektet är Frida Lundmark Hedman och vid frågor når du henne på (mejladress).

Tack på förhand för din medverkan!
Johanna Lembke, Student

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.